

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ ויניא ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד | הקשר עם הקב"ה
צורך להיות תמיד ע"י הפילה
מילתא רפליאה - מילתא חדת"א

יב | יציאת צדיק עושה רושם
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | פנישת יעקב ורחל
יחוד השארת ומלכות
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

נעם אלימלך | עניני העולם הזה יהיו אצל האדם פגועים בעלמא ועשיתם מתוך הכרח . . . . . א
אוהב ישראל | יש ללמד ממעשי האבות לעשות כל הפעשים הנשמיים אך ורק לצורך גבוה . . . . . א
באר משה | פגישת יעקב ורחל - יחוד תפארת ומלכות . . . . . א
אור גנוז | בכית יעקב אבינו בנשיקתו לרחל - מתוך דבקות והתרגשות על הצלחתו בתקונו ענין הקדשה . . . . . ב
לקוטי שיחות | מטרות עם ישראל בעולם היא לעשות לו יתברך דירה פתוחונים על ידי זכוף הנשמיות . . . . . ב
ישא ברכה | זנישם מראשתי' - העקר שהראש יהיה שמור | הודאת הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זע"א לאברך . . . . . ג
שניצא למסחר . . . . . ג
אמרי מנחם | תפלה מתוך הכנעה ושבירת הלב מגיעה עד פסא הכבוד . . . . . ג
דבר חיים | שלשה שמות לו לצר - 'שטון' 'פעל דבר' 'מנהג העולם' . . . . . ג
שערי תשובה | העליה בסלם מדרגה אמר מדרגה . . . . . ד
עטרת ישועה | דברי המסורה . . . . . ד
טל חיים | עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה - רק לקדשה יש חיות והתלהבות . . . . . ד
מחשף הלבן | התעוררות לאאלה בדרך האחרון . . . . . ד
מאור עינים | המבשר והמתבשר בשונה טובה מתלבש בו יצוץ אלהו זכור לטוב . . . . . ה
דגל מחנה אפרים | בגלות האמת נקשרת ולכל אחד נדמה שדרכו אמיתית . . . . . ה
קדשת לוי | שמחת חתן וכלה הוא קשמת הרגל . . . . . ה
מאור עינים | כל הסורים הם כדי לעורר האדם להתקרב לבורא יתברך . . . . . ה
מאור עינים | מ'שא ומתן' על שם הגהת המיצאות . . . . . ה
דגל מחנה אפרים | ע"י שמתאספים בתשוקה לקבל מהצדיק יכול לומר תורה . . . . . ה
קדשת לוי | ע"י התשוקה נחשב לאדם פאלו מקים כל המצוות . . . . . ה
אוהב ישראל | ע"י תשוקה ואהבה מתבטל האדם פאלו ושב בתשובה ומעורר מדת און להשפיע חסדים . . . . . ה
גדולים . . . . . ה

אוצרות גאוני הדורות
עוד יוסף חי | הפתקה תלויה בהשגחת הבורא יתברך . . . . . ו
תפארת יהונתן | רמז קפול הארץ על שבחה של ארץ ישראל שהמועט מחזיק את המרבה . . . . . ו
שיר מעון | התיידיה היא הכנה וצורך העליה . . . . . ו
כמוס עמדי | בנכות מצות צדקה זכו ישראל לעשרת ימי תשובה . . . . . ו
כתב סופר החדש | יעקב אבינו לא קרא את שמות ראיבן ושמעון כדי שלא לחזק דבריה של לאה שאינה . . . . . ו
אהובה . . . . . ו
ינדבר משה | לא הודתה לאה לה' על שלשת בניה הראשונים, ששברה שמתמת שהיא שנואה זכתה לכך . . . . . ז
ויקרא יהושע | באור הדין ודברים של יעקב ורחל . . . . . ז
פני אריה זוטא | גמר הסרת חרפתה של רחל על ידי לדת יוסף . . . . . ז
רבי חיים מודעי זצ"ל | חכמתו של יעקב . . . . . ז
בית אשר | הסרת חרון אף על ידי תפלת הדרך . . . . . ח
גבורי ישראל | מפתח של תפלת הדרך נרמז האדם רצון הקב"ה שילך לדרך . . . . . ח
בינת אלימלך | הלן בדרך צריך לחזור ולומר תפלת הדרך . . . . . ח
זכרון משה | ההולך בדרך ימתין מלהתפלל תפלת מעריב עד בואו למקום לינתו . . . . . ח
תמר דבורה | שמירת השכינה בדרך . . . . . ח
אור יקר | על ידי תפלת הדרך נוסעת השכינה עם האדם לשמור . . . . . ח
שני לוחות הגרית | המתפלל תפלת הדרך והיא שגורה בפיו מבטח לו שילך לבטח בדרך . . . . . ט
יסוד ושורש העבודה | יתפלל תפלה קצרה קדם יציאתו מביתו . . . . . ט
מעשי צדיקים . . . . . ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . . יד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויצא

אנשי קדש

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

עניני העולם הזה יהיו אצל האדם כנגיעה בעלמא ועשיתם מתוך הכרח

ויאמר הן עוד היום גדול, רוצה לומר דגם זאת אומר הצדיק, פן תאמר הן עוד היום גדול לעסק בעבודתו ותברך, פאשר אפנה מעסקי עניני עולם הזה אז אתחיל בעבודתו ותברך.

אל תאמר פן, כי לא עת האסף המקנה, רוצה לומר שאין עת לאסף קניני עולם הזה, כי צל ימינו עלי ארץ.

אך פן תעשו ותצליחו. השקו את הצאן, רוצה לומר עניני עולם הזה דברים הגשמיים, יהיה לכם כמו נשיקה, בדרך המנשקים שאינו אלא נגיעה בעלמא, פן יהיה מחשבותיכם על עסקי עניני עולם הזה כמו נגיעה בעלמא ודבר הכרחי. ולכו, פרוש ועקר לדבק עצמו בבורא ותברך בדבקות ושלמות גמור.

וזהו ותשק ערפה לחמותה, רמז לדברים הגשמיים הנקראת בשם ער"ף יהיה כמו נשיקה, ורות דבקה בה רמז בעניני עבודתו, דהינו לרותו בשירות ותשבחות, צריך לזה דבקות גמור (ר"ה ויצא יעקב):

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע השל מאפטא זיע"א

יש ללמד ממעשי האבות לעשות כל המעשים הגשמיים אך ורק לצורך גבוה

תוכחת מוסר גדול יוכל כל איש ישראל לקח לעצמו מזאת הפרשה, ולפנות מחשבתו מהכלי הזמן המדמה, ולדבק באהבת השם ותברך ברוך הוא וברוך שמו ולעבדו בתורה ובתפלה ובמעשים טובים בשכל אמת ונף.

ועקר, שכל מעשי האדם, הינו הלוף, דבור, שמיעה, ראיה, שכיבה וקנימה וכדומה, בכל דבר יהא מעטף בתוכו שכל אמת ונף לעבודת השם ותברך בלי שום סיג ופסלת חס ושלום.

ויצא ולמד מאבותינו הקדושים ונף בעקבותיהם, פקח עיניך וראה איך ממעשה גשמית של אבותינו הקדושים נארג ונעשה מהם תורה הקדושה. ואיך התורה מספרת לנו הליכת יעקב מבאר

שבע, ובאיזה מקום ישן, והדבורים שדבר עם רחל בת זוגו, ואיך שנשק אותה, ואיך שהיה רוצה את צאן לכן, ותחבולותיו שעשה המקלות וכיצא באלו.

הלא מזה מוכח שכל מעשיהם מקטן ועד גדול היה הכל רק בהשכל ודעה מישבת בחקמת אלהות. והיאך רמזו בכל עניניהם לדברים עליונים ופלאים ונוראים.

וכשיסתכל ויתבונן האדם בזה היטב, ראוי לו להתלבש בבושה וענוה גדולה איך הוא נכער מדעת ולא בינת אדם לו. והגם שהוא מתפלל ולומד, הוא בלא שכל ודעת ותשוקה רק פאיש חולם, והלואי שיחלם לנו בהקיץ פחלומו של יעקב.

באר פסוקי חלומו של יעקב אבינו על פי הנ"ל

ונם צריך האדם לציר בשכלו ומחשבתו וידמה לו ממש שהאדם הוא סלם מצב ארצה בתוך ארציות וגשמייות, אף וראשו מגיע השמימה, הינו שכלו ושמש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, רצה לומר כשהאדם מגביה את לבו ומחו לעבודת השם ותברך, אז מעלה כל המלאכים לרום שמים העליונים ומשפיע להם חיות הקדש, ובאם לאו חס ושלום אז ויורדים בו, יש להם ורידה על ידו, כמאמר חז"ל (איכ"ר א לה) מתישין כחו של מעלה חס ושלום.

גם זאת צריך האדם להיות תמיד במחשבתו איך שכל הכחות כלם העליונים כלם כאחד תלויים במעשה האדם, הן להעלותם או להפך חס ושלום. והנה ה' נצב עליו, שצריך האדם לחשוב בכל עת איך שהשם ותברך עומד לנגדו ומשגיח ורואה במעשיו ויודע כל תעלומות, ומזה יבוא לו פחד ויראה גדולה. והלואי היינו פחולמים חלומו של יעקב.

ועקר צריך האדם לטהר ולקדש איבריו וחושיו להיותם כלם כאחד ראויים ומיכנים למרכבה לשכינה, וזה אינו תלוי באמירה לחוד, רק בפעשה בפעל ממש באמת בלי שום סיג ופסלת חס ושלום, ושיהיו כל אבריו וחושיו שלמים בלי שום פגם וחסרון חלילה, ואז קדוש יאמר לו. ולשעבר רצונו ודעתו לרצון ודעת העליון, וליחד נפשו ורוחו

ונשמתו בשם הקדוש והטהור הנו"ה ברוך הוא וברוך שמו ביחוד אמת, ואז יוכל להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא ותברך שמו לתורה ולתפלה:

באר משה

רבי משה יחיאל מאז'רוב זיע"א

פגישת יעקב ורחל - יחוד תפארת ומלכות

וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך. בא וראה נפלאות תורתנו הקדושה, שכונה בזה לרמז על יחוד תפארת ומלכות - יעקב ורחל כידוע - והוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

דברי הוזהר שככה מרב הדבקות

ולכן נאמר וישא את קלו ויבך, כמאמר רז"ל בזהר הקדוש (ח"ב - קכד): בפסוק זה: אמאי קא בכה, אלא באתדבקות דרוחא בה לא יכיל לבא למסבל ובכה וכו', מאן דנשיק בחביבותא מתדבק ורוחיה ברוחיה בדביקותא דחביבותא וכו', ובגיני קף כתיב (שיר השירים א ב) 'ישקני מנשיקות פיהו', דהוא דבקותא רוחא ברוחא וכו' ועל דא כתיב (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה', בכל אינון גוויי דביקותא ולא מתפרשי דא מן דא (ועיין בשמות רבה פ"א ובשיר השירים רבה פ"א מ"ש בפסוק זה).

הרי לפנינו שזה היה שיא הדבקות, ואלו הם פשטם של דברים, כמו שבארנו (לעיל י ז) שבספרי התורה הדרש הוא הפשט, וממילא אין כל מקום לתמיהות ותורצים, שהרי יחד בזה קודשא בריך הוא ושכינתיה.

כתינו של רבי יעקבא בפסוק 'כי חולת אהבה אני' מרב דבקות

ומצינו בזהר הקדוש (ח"א צח): פד מטא להאי פסוקא (שיר השירים ב ה) סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, לא יכיל למסבל רבי יעקבא וארים קליה בבכיתא וגעי. והינו לפי שזכה רבי יעקבא לשיא הדבקות, ולכן לא יכיל לבא למסבל ובכה.

ומפרש ברש"י (ברכות נו): בכאור הגמרא הוואה שיר השירים בחלום יצפה לתסידות - שיר השירים פלו יראת שמים וחבת המקום בלב כל ישראל וועיין ט"ז (או"ח רפח ס"ק ב) שכתב בן פרוש 'שמרב דבקותא בהקדוש ברוך הוא וזלגים ענינו דמעוה, שכן מצינו ברבי יעקבא בזהר

ויבקעהו ועלתה טוב מאד, והתחיל לכבות. ושאל אותו בעליו: מה אתה בוכה בני, אדוּבָה. והשיב לו: מרב התרגשות והתפעלות שעלתה כהגן, [היכי נמי הכא אחר שראה יעקב אבינו עליו השלום שעלתה לו יפה בכה] והבן:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
מטרת עם ישראל בעולם היא לעשות לו
יתכרך דירה בתחתונים על ידי זכוך
הגשמיות
הפעם יזבלני אישי. (לשון בית זבול וכו' בית
מדרו, רש"י) (ל כ.)

ידוע מה שאמרו חז"ל (ראה תנחומא נשא
טז. תנאי פל"ו) נתאנה הקדוש ברוך
הוא להיות לו דירה בתחתונים, כלומר,
'דירתו' של הקדוש ברוך הוא אינה בעולמות
עליונים, שהם עולמות רוחניים, אלא דוֹקָא
בעולם הזה הגשמי התחתון.

וזוהי הפננה והמטרה של עבודת בני
ישראל בכלל, ובפרט בכל משך
זמן הגלות, שעל ידי עבודתם בברור וזכוך
העולם (בפשית מצות בדברים גשמיים,
וכן עשית 'כל מעשיך לשם שמים' – שעל
ידי זה מקדשים דברים הגשמיים שבהם
עובדים את השם) נעשה העולם כלי הראוי
לקדשה העליונה, ובגמר עבודה זו (כביאת
הפשיח) יהיה כל העולם פלו 'דירה' להקדוש
ברוך הוא.

הקשר בין שמו של זבולון למהותו

ובזה מוכן הקשר בין שני הענינים
'שב'זבולון' – (א) השם זבולון,
מלשון 'בית זבול', דירת קבע, (ב) ענינו
של זבולון: בעל עסק (ולא יושב אהל) – כי
המשכת הקדשה בגשמיות העולם היא
בעקר על ידי עבודתם של בעלי עסקים,
שעל ידי שעוסקים בענינים גשמיים של
העולם לשם שמים ומקיימים בהם מצות
כו', עושים את העולם הזה הגשמי 'דירה'
להקדוש ברוך הוא; בעבודת זבולון נעשה
ה'בית זבול' – דירה לו יתברך.

טעם הקדמת זבולון לישישכר

וזוהו הטעם של הקדמת זבולון (בעלי עסק)
לישישכר (יושבי אהל) – 'שמח זבולון
בצאתך (ואחר כך) וישישכר באהליו' – לפי
שבוענו עשית דירה להקדוש ברוך הוא,
שזהו 'בתחתונים' דוֹקָא, בגשמיות העולם
'שאינו תחתון למטה ממנו' – יש יתרון
בעבודת זבולון על עבודת ישישכר.

ויש לומר שזהו הטעם שאנו רואים כי
עד בא הזמן שמלאכתם נעשית על

בזה להשם יתברך" וענין שם עוד, והרי
זהו באור מה שכתב בזהר הקדוש בענין
מדת התפארת. (וענין בעבודת ישראל על הפתוח
ורחל היתה יפת תאר).

כללם של דברים, אין המקרא הזה אומר
אלא דרשני, כמו שבארנו שאין
שום פרוש למקרא מעין זה אלא רק
הדרש, המגלה דברי אמת נוראים ששרשם
בגבהי מרומים לנצח, רחמנא אדכר לן
זכותיה דיעקב שלימתא:

אור גנוז

רבי שלום משאץ זיע"א
בכית יעקב אבינו בנשיקתו לרחל –
מתוך דבקות והתרגשות על הצלחתו
בתקונו ענין הקדשה
וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך (כט
יא), קדשת זה הענין היה נורא
מאד (ועיין שבת נה:) מכל מקום נראה לי
לבאר קצת ענין הבכיה שבכה אז יעקב
אבינו עליו השלום, ויובן בהקדם ענין
קדשת ורוממות עבודת אותו צדיק יעקב
אבינו עליו השלום.

הידוע שהאבות הקדושים תקנו חטא
אדם הראשון [שהיה בו בחינת
עבודה זרה גלוי עריות שפיכות דמים],
אברהם אבינו עליו השלום תקן ענין בחינת
עבודה זרה לכן מסר נפשו על זה והפילו
אותו לכבשן האש, יצחק אבינו עליו
השלום תקן בחינת שפיכות דמים לכן
הלך על הצקרה.

ויעקב אבינו עליו השלום נתן לתקן
חטא גלוי עריות, לכן היה קדוש
ונורא בזה הענין הקשה מאד מאד יותר
מכלם, ותקן ענין זה על צד השלמות
ביתר שאת ועז, ואז היה בהיכל הרצון
פנוי בזהר הקדוש (בראשית מה. פקודי רנג.)
והיה דבוק בעליונים ממש.

באור הענין על פי משל נפלא

משל לגביר אחד שהיה לו בית חרשת
לאבנים טובות, וידוע שחכמה
גדולה ואמנות יתרה לבקע האבנים לפי
גידיו הקטנים מאד, והיה לו פמה וכמה
בעלי מלאכות, אחד היה חכם ואיש חיל
ואמן נפלא ונאמן רוח לבעליו.

פעם אחת אמר לו בעליו, דע בני שיש
לי היום אבן אחת גדולה ויקרה
מאד ושנה הון רב וצריך לבקע אותה,
איני נותנו לשום אמן רק לך עין עליו,
והסכים וראה שהיא אמנת יתרה והתפלל
שתעלה לו כהגן.

שהיה בוכה מאד באמרו שיר השירים,
כאשר ידע עד היכן הדברים מגיעים, וכן
הוא מצוי במתפללים בכונה[.].

מוכחות נוספים מהזהר הקדוש על התקשרות והתחברות הספירות

בואו ונתבונן בכאורי חז"ל בענין זה
בכמה מקומות בזהר הקדוש, וילגדל
חשיבות הדבר, וכדי להוציא מלב השוטים
הטועים והמטעים, שהם פדוגמת הרועים
שחשדוהו (עין בראשית ובה פסוקי זה דבר אחר
שבכה בגלל חשד הרועים) - בזה בפעם שנאמר
'וישא קולו ויבך', והאם בוכים בנשיקה,
אלא ודאי שהכל היה מכון בפנימיות -
ונביא דברי חז"ל באריכות.

אמרו בזהר הקדוש (ח"א - מד:) היכל
הרצון וכו', בגו היכלא דא אהכניש
משה ברחימו דנשיק נשיקי דרחימותא
וכו', וזמין ליה לאתחברא בהדיה, פיון
דאתקשרי כולהו דלתתא בהדיה אמר ישקני
מנשיקות פיהו. ופרש ב'אור החמה' שהפננה
להתחברות תפארת במלכות וזהו היכל
הרצון.

ושם (ח"ב צז.) מבאר שהפננה לנשמות
שבגן עדן, וזה שנאמר וישק יעקב
לרחל, הינו שמדת תפארת נושקת לנשמות
ישראל כאב לבתו (ראה עד היכן הדברים מגיעים)
(ושם קמו:) בפסוק זה: למיהוי נשיקין דרחימו
עלאה פדקא יאות, ואנון נשיקין שירותא
דאתערו דכל רחימו ואתדבקותא וקשורא
דלעילא. ופרש ב'אור החמה' שהפננה
להתקשרות הספירות והארתם והשפעותם.

(ושם רנג:) שאז הוא עת רצון בכל העולמות
לקבלת תפלת ישראל 'דרענא דכל
רעיון', ברזא דכתיב וישק יעקב לרחל
וגו', האי איהו היכלא דמשה בהאי היכלא
אתכניש משה ברחימו ונשיק נשיקין, בהאי
היכלא (שמות יט ט) 'משה יבר ויהאלקים
יעננו בקול'. (ושם ח"ג רנ:) שאז הוא עלית
השכינה וענין קדוש החדש (ועיי"ש רנט.).
(ועין בתנאי פמ"ה מה שבאר בפסוק זה.)

באור הפסוק 'ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה'

ומה שנאמר ורחל היתה יפת תאר ויפת
מראה' כבר נתבאר בקדשת לוי
על פי מאמר רבו המגיד הגדול רבי רבי
בער ז"ל "שיעקב אבינו ע"ה עבד להשם
יתברך במדת התפארת, וכל דבר שהיה
בו ניצוץ מפאָר. אף על פי שהכלי היה
דבר גשמי מן החמריות, הגביה את הניצוץ
המפאָר והעלה אותו לשרשו. ובשביל זה
'וישק יעקב לרחל', ורחל היתה יפת תאר
וגו', שיעקב ראה את רחל שהיה בה
ניצוץ מפאָר, והגביה אותו לשרשו ועבד

ידי אחרים – לאחרי ביאת משיח (ברכות לה:) – רב בני ישראל הם בעלי עסק ולא ישיבי אהל, ובלשון חז"ל 'הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידו פרש"י ולא עלתה בידו' והתורה על הרב תדבר – כי להשלים מטרה זו – לעשות העולם הזה התחתון דינה לו יתברך, זה נעשה בעקר על ידי 'זבולון' דוקא, כנ"ל.

ועל פי כל הנ"ל יובן גם בנוגע ליעקב: מפיו שדיירתו של הקדוש ברוך הוא היא בתחתונים דוקא, לכן גם קביעת 'עקר דיירתו' של יעקב (שצדיקים דומין לברוא) קשורה דוקא בענינו של 'זבולון' – עבודה בגשמיות העולם:

ישא ברכה

רבי שאול ידידיה אלעזר ממודונין זיע"א
'ונשם מראשתי' – העקר שהראש יהיה שמור | הוראת הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א לאכרך שיצא למסחר

ויקח מאבני המקום וישם מראשתי (כח יא). ובמדרש (ב"ר סח יא) כמרוכ סביב לראשו, עין שם. ומה יעשה עם הגוף.

אלא העקר שלא ישתקע הראש, וכדברי אבי אדוני זקני זצוק"ל מקאזמיר שאמר לאכרך אחד שחוננו פטר אותו מלתן לו עוד מזונות על שלחנו ורצה להתחיל לצאת לפרקמטיא.

אמר לו: בני ראית צפור נופל לרקק של מים, והיה אם נטבע ברגליו וכל גופו וכנפיו לחוץ, הרי הוא מתחיל לנוע בכנפיו ועולה למעלה. והיה אם גם כנפיו

ברפש, אז אם ראשו ופיו לחוץ, הוא מתחיל לצפצף והשומעים קולו וערוהו לצאת ולהנצל. אבל לא כן אם גם ראשו ברפש אין תוחלת וסבר לו.

כן אתה בצאתך לפרקמטיא, העקר השתדל שיהיה ראשך מתנשא למעלה ותנצל, שלא תשקע ברפש ובסערת המים, עד כאן לשונו הקדוש.

כאור 'תערוך לפני שלחן נגר צררי השנת בשמן ראשי'

זהו שגאמר 'תערוך לפני שלחן נגד צררי השנת בשמן ראשי' (תהלים כג ה), נגד צררי' העקר הוא השכל והחכמה שבראש, ושעל זה מורה השמן שבראש, ולכך יראו ממך' (דברים כח י) הוא על ידי תפלין שבראש (ברכות ו):

פרשת ויצא

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כח יב)

אמרי מנחם

רבי אברהם מנחם מאלסטנדר זיע"א
תפלה מתוך הכנעה ושכירת הלב מגיעה עד כסא הכבוד

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הינו שנתגלה לו גדל יקרת מעלת התפלה מתוך הכנעה ושכירות הלב, אשר על ידי זה היא מגעת עד רום המעלות ומתקבלת לפני כסא הכבוד.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, סלם דא צלותא (וזהר ח"א רסו:), רצה לומר פאשר התפלה היא מתוף הכנעה ובטול פארץ זו שהכל דורכים עליה, אזי ראשו מגיע השמימה, תפלה כזו מגעת עד רום המעלות, בבחינת 'השמימה', להתקבל בחדר ורחמים.

פגם המתפלל עם כונות ויחודים ומתנאה

אבל מלאכי אלקים, פרוש אנשים שמתפללים עם כונות ויחודים ומדמים בנפשם שהמה מלאכי אלקים, הנה עליהם, הם חושבים שיש להם עליה, אבל באמת ירדים בו, ירידה הוא להם.

מאמר הרה"ק רבי אהרן מקרלין זיע"א לאכרכים

כמאמר הרב הקדוש רבי אהרן מקארלין זללה"ה זיע"א באגרתו: 'עלו שמים ירדו תהומות' (תהלים קז כו), 'יונגעלייט, איהר מיינט אז איהר גייט אין

הימעל, עס איז פוינקט פארקערט, ירדו תהומות, רחמנא לצלן" [אכרכים, סבורים אתם שהנכם מסתובבים בשמים, אולם הוא בדיוק להפך, ירדו תהומות, רח"ל]. הינו כי במחשבה זאת עצמה שמדמים בנפשם שהם יעלו שמים, במחשבה זו ירדו תהומות.

תפלה מתוך שכירות הלב והכנה על ידי למוד התורה באימה ויראה

והלמוד מכל זה איך שיש לו לאדם להתפלל מתוף שכירות הלב, ולעמד בתפלה מתוף למוד התורה הקדושה באימה וביראה ברתת ובזיע, כמו שאמרו במדרש (ב"ר סח יב) 'סלם' זה סיני, מצב ארצה' ו'יתיצבו בתחתית הקר' (שמות יט יז), וראשו מגיע השמימה' ו'הקר בער באש עד לב השמים' (דברים ד יא). הינו שלמודו של יעקב אבינו עליו השלום היה כמו שקבלה מהר סיני באימה וביראה ברתת ובזיע.

כאשר מתפללים כאפן הראוי נהפך הכל לרחמים

ועל ידי זה והנה ה' נצב עליו, נתהפך הכל לרחמים גמורים, בבחינת הנהיה ברוך הוא, פי באורייתא אתברי עלמא, וממילא נתעורר ענין בריאת העולם שהיה למטרת התגלות הרחמים, אמן כן יהי רצון:

והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזובך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (כח טו)

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א
שלושה שמות לו ליצר – 'שטן' בעל דבר' מנהג העולם'

אמרו רז"ל על הפסוק 'ויתר יעקב לבדו' ו'אצבק איש עמו' (בראשית לב כה), חד אמר כעובד כוכבים נדמה לו וחד אמר כתלמיד חכם נדמה לו וכו', כעובד כוכבים נדמה לו' הוא היצר הרע המסית ומדיית לדבר עברה, וכתלמיד חכם נדמה לו' הוא היצר הרע המטעה את האדם בפלפולי הכל לטהר את השרץ בק"ג טעמים ולדמות בעיניו את העברות כמזונות.

וכעין זה הנה מרגלא בפומיה של כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זיע"א לומר בדרך צחות, פי לאחר שנבכר היצר הרע ונשלח לעולם הזה לעשות מלאכתו שב וקא לפני בית דין של מעלה בטענה שאינו יכול למלא שליחותו מחמת שמו המוכיח עליו 'יצר הרע' לומר שהוא רע ועל כן הבריות יראים ונסים מפניו. ונתקבלה טענתו, ושנו את שמו להקרא מאז והלאה 'שטן'.

לאחר זמן חזר וקא ושוב טענתו עמו פי כל אשר יעשה לא יצליח פינן שפכר נודע בין החיים אשר זה השטן אינו אלא היצר הרע הישן בעצמו, והספיקו עמו גם בפעם הזאת ושנו את שמו להקרא 'בעל דבר'.

אמנם לא ארכו לו הימים עד שנתגלה קלונו ברבים ושוב נודע לרבים אשר הפעל דבר הוא השטן והוא היצר הרע, ושוב היו נסים ונמלטים מפניו כאשר נוס האדם מפני הארי והוא שב ריקם בבלשת פנים, לפיכך נמנו וגמרו לשנות

רבות, פי רפות' מלשון רף בשנים, וזהו יעיני לאה רבות', הינו שעיני רבות, מעת שהנה רף בשנים, על זה צריך לעשות תשובה המכנה בשם 'לאה':

עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה (לא לב)

טל חיים

רבי חיים מאטיניא זיע"א

עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה - רק לקדשה יש חיות והתלהבות

המבחנו להבדיל בין קדש לחול הוא על ידי החיות והאש, אליהו בהר הפרמל הוכיח זאת, אמר 'והאלקים אשר יענה באש וכו' וכן נענה ויאמרו כלם 'ה' הוא האלקים' (מלכים א' יח כד), כי הסטרא אתרא אין לה חיות, ולכן הפרת כל דבר שבקדשה הוא רק על ידי החיות, אם יעשה בלב ונפש בהתלהבות, כאשר רמזתי על זה בפרשת קרח וזה יחיה לך מקדש הקדשים ומן האש' (במדבר יח ט).

ואפשר לומר כי יעקב אבינו עליו השלום בתשובתו ללבן על השאלה 'למה גנבת את אלהי', ויאמר אליו עם אשר תמצא את אלוך לא יחיה, הינו דע לך איפה אלוך תמצא, רק במקום אשר אין שם חיות, ואצלי אין לך לבקשו כי לא תמצאנהו, ואמרו ו"ל (תענית ה:) יעקב אבינו לא מת:

הפטר

ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם (הושע יא ז)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

התעוררות לגאלה בדרך האחרון

הנה בעונות כל מי ארף הגלות בכל תצות לילה שהשכינה צועקת ומתרעמת על צערה בגלות, כל העולמות מודעעים ובוכים וצועקים עמה, והאבות והאמהות והשבים ומשה רבנו עליו השלום וכל דורו וכל בני ישראל שבאותו עולם, כלם מתחננים ובוכים לפני הקדוש ברוך הוא באותה שעה על צערה של שכינה עד מתי הולכת ומצטערת.

וזה הדבר בא הודיע משה רבנו עליו השלום לנשמות העתידות להיות באותו הדור האחרון הרואים בארף הגלות יותר מדאי ואינם שמים לתת על לב מדוע

(בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל', שלא השיג השלמות כראוי עד שבא בימים.

והכא נמי, יעקב אבינו עליו השלום היה עולה מדרגה אחר מדרגה, עד שהשיג שהקדוש ברוך הוא קרא לו 'אל', שגאמר (בראשית לג כ) ויקרא לו אל אלהי ישראל' (מגילה יח.), ומתאי טעמא הראו לו הסלם בחלום, שהודיעהו שהשגת קדשה העליונה צריך מדרגה אחר מדרגה כמו מדרגות הסלם, שאין עליתו בבת אחת רק מדרגה אחר מדרגה אחת לאחת עד שיגיע לראש הסלם. וכשקם משנתו אמר, במקום הזה נתוספה בי עוד קדשה והשגה יותר מבראשונה:

ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה (כט יז)

עטרת ישונה

רבי יהושע מדניקוב זיע"א

דברי המסורה

ועיני לאה רכות. ובמסורה ג', דין, ואידך 'ועיני רשעים תכלינה' (איוב יא כ), 'ועיני ישראל כבדו מזקן' (בראשית מח ט).

ראית העינים גורם העקרי לכלל העברות - לכן יש לשוב בתשובה על פגם הראיה

נראה כי עקר עברות בכל עניני עולם הנה בא לאדם על ידי עינים רמות, שמביט במקום האסור ועין רואה ולב חומד, וכמו שאמרו ו"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) עינא ולבא תרין סרסורא דחטאה. ולאשר הראשית שמביא להחטיא המה העינים, על כן צריך לעשות תשובה ולתקן עקר העינים אשר היו הראשית שמביא לידי עברה.

אף שבהתבררות האדם נחלשת חמדת פגם הראיה עליו לתקן ולשוב על חטאות נעוריו

הנה מדרך הטבע, כל החמדה על ידי העינים המה בעוד האיש רף בשנים, אבל כבואו לעת זקנתו בטלו ממנו החמדה מהעין.

וזהו יעיני רשעים תכלינה, הינו שצריך לכלות עיני רשע - לתקן העינים שיהיו לו עינים טהורים. ואף ש'עיני ישראל כבדו מזקן', הינו בעת זקנה מכבדים המה עיני זרע ישראל, כי אז לא חומדים כל כך, עם כל זה יעיני לאה רכות'.

כי 'לאה' רומז לעולם התשובה ה' עלאה פנודע, הינו שעם כל זה צריך לעשות תשובה על חטאת נעורים ולתקן עיני

את שמו מעתה ועד עולם לשם קדש - 'מנהג העולם' (פלוסון אשכנזי די היינטיגע וועלט).

ואכן מני אז ואילך נעשה לאיש מצליח ועושה חיל. תדע שפן הוא, שהרי כל אדם פי חטא מפל מצוות ה' אשר לא תעשינה ללכת בעצת יצרו הרע, והיה כי יוכיחוהו בשבט אנשים מדוע אתה עובר את פי ה', מיד תשובתו על לשונו לאמר - והלא כמנהג העולם אני נוהג וכמעשה כלם אני עושה ואני מה פי תלינו עלי.

על כן פנים חביבים, חברים מקשיבים, זכרו ושמעו ואל תשכחו, הוא מנהג העולם הוא הבעל דבר הוא השטן והוא היצר הרע הישן נושן, עד כאן דברי קדשו ודברי פי חכם חזן.

באור הפסוק על פי הנ"ל

ועל פי אלו הדברים ישלם באור הפתוב. לפי שהיה יעקב אבינו עליו השלום נרא משני מיני היצר הרע הנ"ל והיה חושש מעשו' אשר הוא היצר הרע הגלוי, ומ'לבן אשר הוא היצר הרע הנסתר המתלבש באיצטלא דתלמיד חכם ובמנהג העולם.

על כן הבטיחו הקדוש ברוך הוא והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך, כלומר בכל הליכותיך ובכל פנה שתפנה אנכי מנן לך, לא מיבעי שלא תכשל בעברות מפרשות חס ושלום, אלא אף מעברות המלכשות באיצטלא של מצוות ומעשים טובים ובמסורה של מנהג העולם גם כן תנצל.

והשבתיו אל האדמה הזאת, כמו שבקש יעקב אבינו עליו השלום ושבתיו בשלום אל בית אבי, ופרש רש"י ו"ל שלם מן החטא, כן הבטיחו הקדוש ברוך הוא, שיזכה להנצל מרשת היצר הרע בכל שמותיו ומלבושיו שיש לו וישוב בשלום ללא שום חטא ועוון:

ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו שם העיר לראשונה (כח ט)

שערי תשובה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

העליה בסלם מדרגה אחר מדרגה

ואפשר לרמז לזה מה שכתוב ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו שם העיר לראשונה. והוא, שאין האדם זוכה לשלמות הקדשה והשגתה מיד בבת אחת, רק צריך זמן אחר זמן מדרגה אחר מדרגה, כמו שאמר בזה הקדוש (ח"א קכט.) על אברהם אבינו עליו השלום שגאמר בו

לקרבן לי לשמי, שהוא ניצוץ הקדוש המלבש בתוכן וכו', ועל כן נקרא 'משא ומתן', שהוא על שם שמנביה הניצוץ הקדוש ממקום נפילתו שהוא לשון 'נושא', 'מתן' שנותנו למקומו מקור הקדשה ההיא וכו':

צדיק

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

ע"י שמתאספים בתשוקה לקבל מהצדיק יכול לומר תורה

'ונאספו כל העדרים', הינו שמתאספים יחד ורוצים מאד לקבל תורה ומוסר מפי הצדיק באגדה אחת בלב שלם, וכזה ונגלו את האבן מעל פי הכאר' שיכול הצדיק אז לומר להם, שאין מסף המכביל ביניהם (ד"ה א"י וישא יעקב):

תשוקה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

ע"י התשוקה נחשב לאדם כאלו מקים כל המצות

והנה יש עוד בהכסף מעלה תרה, כי במעשה אינו רק מה שעושה, דרך משל תפלין כשמניח או אין בידו אלא מצות תפלין, אבל הכסף והתלהבות שיש לו להמצאה כדי לעשות נחת רוח להבורא הוא כולל כל המצות ומעלה עליו כאלו עשאן לכל המצות

(ד"ה אנכי):

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

ע"י תשוקה ואהבה מתבטל האדם כאין ושב בתשובה ומעורר מדת אין להשפיע חסדים גדולים

כאשר איש הישראלי מתעורר ביראה ובאהבה ובתשוקה גדולה אליו ית' ומבין יודע שאינו כדאי להטובות והחסדים אשר הקב"ה עושה עמו בכל עת ורגע, ומרב האהבה ותשוקה הנכבדת הוא בטל במציאות וכאפס ואין נחשב בעיניו ומיד הוא נתעורר בתשובה ומע"ט ביותר שאת ובמסירות נפש להשי', אז ע"י נתעורר לו מדת וכחי' אין עלמא קדישא עלאה וממשיך משם החסדים העליונים מצחצחים להשפיע ולהשקות ולרוות את צמאון כל העולמות עליונים ותחתונים

(ד"ה ושבת):

כשמזדמן להגיד איזה בשורה טובה מתחזק כל אחד ואחד לרוץ ולהגיד וכו', ואם היה לו דעת היה יכול להתחיל לעבד את ה' בכחיתת אליהו שנתלבשה בו אז וילך בה ממדרגה למדרגה גדולה, וגם האיש שנתבשר הבשורה נכנס בו הניצוץ אליהו בקרבו ונתרחבה דעתו ג"כ יוכל לזכק בנקל אל הבורא ית' וכו' (ד"ה וישא יעקב):

גאלה

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

בגלות האמת נסתרת ולכל אחד נדמה שדרכו אמתית

ענין הגלות בכלל דומה לשנה וחלוש שבלתי יודע מה הוא ענין האמת והתכלית האמתית והוא רק דברים המדמים שלכל אחד דומה לו שהוא אמת וכך ראוי לעבדו ית', והגאלה הוא שה' יאיר עינים שהכל יראו מה הוא האמת הנמור ויצאו מן הגלות שהוא השקר (ד"ה א"י ויקץ):

חתן וכלה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

שמחת חתן וכלה הוא כשמחת הרגל

ידיה כאשר ראה יעקב את רחל. רמז לשמחת חתן וכלה שהוא כמו שמחת רגל (ד"ה ויהי):

יסורים

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

כל היסורים הם כדי לעורר האדם להתקרב לבורא יתברך

ולכן יאמין האדם באמונה שלמה אם יבוא עליו איזה צער ויסורין ח"ו איזה הפסד, אפלו מועט, שהוא בכדי לעוררו שיתקרב אל הבורא יתברך:

משא ומתן

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

'משא ומתן' על שם הגהת הניצוצות

שכל הנהגות העולם והצטרכותן הוא על ידי הפסד והנזק, ועל זה אמר 'לי הפסד וגו'', שצריך כל אחד מישראל

ארץ הגלות הזה, והם באמת מאמינים שיבוא מלך המשיח ומקוים תשובתו בכל יום, אבל אינם מתעוררים לעשות תשובה שלמה שעל ידה יבוא, רק אומרים בפיהם 'כי לישועתך קוינו כל היום', והעקר חסר מהם שהיא התשובה.

אין נכון לצפות לגאלה בלא תשובה

ואפשר כי לזה נתפון הנביא עליו השלום שאמר (הושע יא ז) 'ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם', דלכאורה 'אל על יקראהו' אין לה הבנה.

אמנם לפי האמור יבוא על נכון, שאומר 'ועמי תלואים', הינו עיניהם תלויים ומקוים מתי אגאלם מן הגלות ונאשיבם לארצם כבראשונה, ואומרים בפיהם 'כי לישועתך קוינו כל היום', אבל אין בפיהם נכונה, כי הגאלה תלויה בתשובה, כמו שנאמר (ירמיה ג כב) 'שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם', כי אינם נגאלים בלי תשובה.

וזהו שאומר ועמי תלואים למשובתי, כמו שאומרים שמקוים שאשיבם למקומם, אבל משליכים הדבר עלי, שאומרים שתשובה זו תלויה ביד השם, שהוא ירחם עלינו ויפדנו מתוך הגלות.

וזהו ואל על יקראהו, ואל על תרי מלי ניהו, דהינו פעם אומרים 'אל' ה' תלויות עינינו שיגאלנו מן הגלות הזה, וזהו מלת ואל', ופעם אומרים 'על' ה' מטל העל של הגלות הזה, כמו (תהלים נה כב) 'השליף על ה' יתברך', ואין האמת פן, שהעקר הוא שיעשו תשובה.

והדבר הזה שהוא התשובה שבה תלויה הגאלה אינם מתעצזים ומסכימים יחד לעשותה, וזהו יחד לא ירומם, דהינו אינם מסכימים יחד לעשות התרוממות שבה יגאלו, והיא התשובה כאמור, וזהו 'יחד לא ירומם' לעשות תשובה (פרשת נצבים ד"ה אי נמי אתם נצבים):

• לשונות של אור •

בשורה טובה

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

המבשר והמתבשר בשורה טובה מתלבש בו ניצוץ אליהו וכו' לטוב

כי באמת איש המגיד בשורה טובה נתלבשה בו בחינת ניצוץ אליהו ממש וכו', ולכן

אוצרות גאוני הדורות

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו (כח יב)

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

הפונסה תלויה בהשגחת הבורא יתברך

פרש עטרת ראשי אדוני אבי זה"ה בספרו מדרש אליהו, סולם מספר ממון, הוא מצב ארצה, שהאדם רואה בעיניו דעל ידי עסק משא ומתן שעושה בארץ הלזו הוא מרויח ואוסף ממון, אך באמת ראשו מגיע השמימה, שהכל תלוי בהשגחת הבורא יתברך ורצונו, דאם ירצה השי"ת שיהיה לזה ממון הוא מרויח, ואם לאו יפסיד ויהיה בעל חוב לאחרים.

לכן הניח מלאכי אלקים הם הממנים על הפונסה, עלים וירדים בו, דהינו יש בני אדם שהם עולים בעסק שעושים בממון ומשא ומתן, ויש בני אדם יורדים בעסק שעושים, שמאבדים ממון הקרן שבגדם ויהיו תביבין לאחרים, עכ"ד זה"ה.

הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך (כח יג)

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

רמו קפול הארץ על שכחה של ארץ ישראל שהמועט מחזיק את המרבה

אמר חז"ל (תולין יא:א) שפכלה הקב"ה לארץ ישראל. נראה לכאור דמלבד מה שהראה לו בזה שתהא נוטה לכבש, הראה לו גם חשיבות של ארץ ישראל, כי בארץ ישראל יש בו ב' בחינות, בחינה אחת כמשמעו, ובחינה השנית שנקרא 'ארץ צבי', במקום שאינו מחזיק בטבע רק ב' עירות מחזיק בארץ ישראל ארבע מאות עירות, שהיא ארץ רוחניות, והוא החשיבות של ארץ ישראל אשר משפחת בו משאר אדמה, כי הוא פלולה ארץ רוחני.

וגם פן הנה פן במקדש, אשר עומדים שם צופופים ומשתתפים ורוחנים, וכן בירושלים לא אמר אדם מעולם צר לי המקום שאלין שם, וזהו בחינת ארץ רוחני. וזה שקפלה הקב"ה להראות לו כי יהיה בה בחינת מועט מחזיק את המרבה.

כי לא אעזובך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (כח טו)

שיר מעון

רבי שמעון סופר זצ"ל

היריכה היא הכנה וצדף העליה

יש לדקדק הקב"ה הבטיח לו כל הגדלות והברכות, יען פי שָכרו הרבה מאד, ומאי הוה אמינא שיעזבהו הקב"ה לפני שיקימו כל הברכות.

ויש לומר על פי מה דאיתא בספרים לפעמים אדם יורד ממדרגתו, ואל ידאג על זה כי זה הוא רק הכנה שיכבד למדרגה יותר גדולה מלפנים, וסבר יעקב יען פי הבטיח לו הקב"ה מדרגה גדולה מאד, ירד תחלה ממדרגה של עכשו, לכן הבטיח לו הקב"ה כי לא אעזובך מדבקות שלי, עד אשר עשיתי את אשר דברתי לך.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (כח כב)

במוס עמדי

רבי ממוס הכהן יהונתן זצ"ל

כזכות מצות צדקה זכו ישראל לעשרת ימי תשובה

מוכא במדרש (הביאו רבי אליהו חאקו בספר ירוה אליהו, דרוש לפר' ויצא), 'בשביל שאמר יעקב ו'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך', אמר הקב"ה, בשביל זה אני נותן לבינה עשרת ימי תשובה. וצריך באור מה שזכות יש בין זה לזה.

ויש להקדים את הגמ' בב"ב (י), שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי יעקב, אם אלהיכם אוהב את העניים, מפני מה אינו מפרנסם. אמר לו ר"ע, כדי שנוזפה לקים את מצות הצדקה, ויבזה אנו נצולים מדינה של גהנם. א"ל טורנוסרופוס, אדרבה, בזה מתחייבים אתם גיהנם. למה הדבר דומה, למלך שפעס על עבדו וחכשו בבית האסורים, וצוה שלא להאכילו ושלא להשקותו. הלך אדם אחר והאכילו והשקהו, ודאי הוא שהמלך יכעס על אותו אדם. וא"כ כיצד אתם מפרנסים את העניים. אמר לו ר"ע, עם ישראל נקראים בנים,

שנאמר 'בנים אתם לה' אלהיכם' (דברים יד, א), ולכן אף שפעס המלך על בנו וחכשו, מאהבת המלך את בנו, ישמח במי שיפרנסו בבית האסורים, ואף גם ישגר לו דורון. נמצא, שמצות הצדקה מוכח שיש לישראל דין 'בנים'.

עוד יש להקדים את דברי המפרשים (ע"י דבש לפי' להחיד"א, מערכת 'צדקה'), שרק לישראל שדינים כבנים לה' (ע"י קידושין לו.), מועילה תשובה, ומבאר בגמ' (שם לב.) שהאב שמחל על כבודו, כבודו מחול. אף אמות העולם שדינים כעבדים, להם לא תועיל תשובה, שהרי מבאר בגמ' פתבות (יז.) שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

ומעתה יבאר, שמאחר שאמר יעקב ו'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' שהיא מצות צדקה (ע"י כתובות ג.) ששייכת בישראל רק לפי שנקראים 'בנים', כנגד זה נתן ה' לישראל את עשרת ימי תשובה, שאף התשובה שייכת רק בישראל שנקראים 'בנים'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ותאמר עתה הפעם ילנה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי (כט לד)

פתג סופר החדש

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

יעקב אבינו לא קרא את שמות ראובן ושמעון כדי שלא לחזק דבריה של לאה שאינה אהובה

על פן 'קרא' שמו לוי. בראובן ושמעון פתיב 'יתקרא', ועין ברש"י. ונראה לפרש על פי מה שכתבתי מאז, כי פתחלה היתה סבורה לאה שאינה שנואה, אלא שרחל אהובה והיא אינה אהובה, ולכן כשנולד הבן הראשון ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי עתה יאהבני אישי.

אך כשראתה שגם אחרי שילדה לו בן עדין אינו אוהב אותה, שפטה בלבה שבודאי יש שגאה בלבו עליה וקשה להסיר השנאה, ולכן בלדת הבן השני ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי, ועכשו תסור השנאה ממנו. אכל אהבה עדין אין פאן, עד לדת לוי, ואז אמרה עתה הפעם ילנה אישי אלי, וכן היה באמת, והארכתי בזה במקום אחר.

וכעת אמר לפי זה, פי לכן לא קרא יעקב 'ראובן' 'שמעון', כדי שלא לחזק דבריה פי אינה אהובה וכי שנואה היא, ולכן 'ותקרא', אבל בלוי רצה להודות לה פי ילדה אליה, ולכן כתיב על בן קרא שמו לוי, הוא בעצמו.

ותאמר הפעם אודה את ה' על בן קראה שמו יהודה (כט לה)

וידבר משה

רבי משה פולק זצ"ל

לא הודתה לאה לה' על שלשת בניה הראשונים, שסברה שמחמת שהיא שנואה זכתה לכך

עין רש"י [הפעם אודה' שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות]. ועדין לא הונח לנו וכי בראשונים לא היה ראוי להודות לה'.

ונראה לי, פי לאה בצדקתה לא השקה פי בזכותה פתח ה' את רחמה, רק על ידי השנאה ששונאים אותה, כמו שאמרה 'פי שמע ה' פי שנואה אנכי וכו', וכמאמר רבותינו ז"ל (ויק"ר כו ה) 'ואלהים יבקש את הנדרף' (קהלת ג טו) אפלו נדרף רשע ורודף צדיק, וכמו שנגאמר (משלי כו יז-יח) 'בנפל אויבך אל תשמת פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו'.

וכן ממש הענין בלאה, פי כל זמן שהיתה שנואה לא אמרה שיר ושבח לה, פי לא היה בזכותה רק מפני כי שנואה לאה, אבל אחר שילדה את לוי ואז כבר היתה אהובה לבעלה, כמו שאמרה 'עתה הפעם ילדה אישי אלי וכו', ומה שילדה היה בזכותה, על בן אמרה 'הפעם אודה את ה'', ואשיר שיר ושבח לפניו.

ובזה מבאר גם בן מה שפתיב 'ותקנא רחל באחתה', ופרש רש"י בשם מדרש קנאה במעשיה הטובים, שאמרה אלולא שצדקה ממני לא זכתה לבנים, ויש לדקדק למה קנאה עכשו ולא מקדם.

ולהנ"ל נכון, פי מתחלה לא תלתה בצדקתה רק כמו שפתיב וינרא ה' פי שנואה לאה ויפתח וכו', ואלהים יבקש נדרף אפלו אינו צדיק, מה שאין בן אחרי שפתיב סרה השנאה בשלשה בנים וילדה בן רביעי שהיה בזכותה, אז קנאה במעשיה הטובים.

ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. ויחר אף יעקב ברחל ויאמר

התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן (ל א-ב)

ויקרא יהושע

רבי יהושע הפנה פתיב זצ"ל באור הדין ודברים של יעקב ורחל

נראה לכאר את הדין ודברים שבין יעקב לרחל, בהקדים את המחלקת שבגמ' קדושין (גס), בדין אדם שאמר לאשה שתתקדש לו בשכר פעלה אם נתקדשה לו. ו"א שאינה מקדשת, וזאת פי 'ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף', ובכל רגע שהפעל עובד הרי היא מתחייבת פרוטה, ופרוטה זו נהפכת למלוג, והמקדש במלוג אינה מקדשת. ו"א 'אינה לשכירות אלא לבסוף' ואין זה נחשב מלוג ומקדשת.

והנה יעקב אמר ללכן 'אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה' (בראשית כט יח), ויעקב סבר 'אינה לשכירות אלא לבסוף', וברגע שסיים את עבודתו רחל מקדשת לו. ונמצא שהתקדשה רחל לפני לאה, ועל בן נאמר 'וינרא ה' פי שנואה לאה' (שם, לא), והיגו שיעקב חשב לגרשה (ע"י ב"ר ע"א ב), פיון שקדושי רחל הם שתפסו ראשונים. אולם, פיון שההלכה היא שישנה לשכירות מתחלה ועד סוף' (ש"ע אה"ע סי' לח סי"ג), אזי קדושי רחל אינם קדושין, וקדושי לאה הם היו ראשונים, לכן 'ויפתח את רחמה ורחל עקרה', כדי שיעקב לא יגרש את לאה. והנה שנגאמר על לאה 'ותעמד מלדת' (שם, לה), שמחמת שילדה, עמדה ונשארה בביתו של יעקב (ע"י ילקוט ש"ר מזו קכו).

עוד יש להקדים את דברי הרמב"ן (ויקרא יח, כה), 'וה' לו לכהו נתפנו עלילות, שמתה רחל בדרך בתחלת בואם בארץ, פי בזכותה לא מתה בחוצה לארץ, ובזכותה לא ישב בארץ עם שתי אחיות והיא היתה הנשאת באסור האחיה'.

ובזה בארו הפסוקים 'ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה', על זה שמן השמים נקבעה ההלכה שישנה לשכירות מתחלה ועד סוף', ולכן קדושי רחל אינם קדושין, וקדושי לאה תפסו ראשונים. וכדי שיעקב לא יגרשנה נתן ה' ללאה בנים ולא לרחל, 'ותאמר אל יעקב הבה לי בנים', פרוש, שהרי מה שאמרת 'הבה את אשתי' (בראשית כט, כא), היה 'לי', כלומר בשבילי, שהרי בשבילי עבדת שבע שנים ויבדעתך היה לקדש אותי בזה, ולכן 'לי בנים', שלי היה ראוי להיות בנים ולא ללאה. 'ואם אין מתה אנכי', וכדברי הרמב"ן, שאני זאת שנושאת שניה, ובעל פרחי שאצטרף אני לצאת מן הבית.

'ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן', פרוש, וכי אני קובע את ההלכה בזה, והרי דבר זה מסור ביד ה', והוא קבע שישנה לשכירות מתחלה ועד סוף', וקדושי לאה נעשו ראשונים, ולכן ה' נתן לה בנים ולא לה'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ותאמר אסף אלהים את חרפתי. ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר (ל כג-כד)

פני אריה זוטא

רבי אריה ליב טורצי'נר-קורדובירו זצ"ל נמר הסרת חרפתה של רחל על ידי לדת יוסף

וקשה דבתחלה אמרה 'אסף אלהים וגו', דמשמע דמשום זה ראוי לקרא שמו יוסף, ואחר כך אמרה טעם אחר לקריאת שמו יוסף מטעם ד'יוסף ה' לי בן אחר'.

והנראה לעניות דעתי, הידוע (ע"י מהרש"א נדה לא. ד"ה ואת בשם הפענח רוא), ד'יוסף ודינה נתחלפו, ד'יוסף היה ראוי לצאת מלאה, ודינה מרחל, אלא שבגס נתחלפו, ולכך נקראת דינה שדנה לאה דין בעצמה, דאם יהיה זה זכר לא תהא רחל אחותי כאחת מן השפחות.

ולזה אחי שפיר, דהכי קאמרה רחל בראותה שזה זכר הוא ולא נקבה, אמרה אסף אלהים חרפתי, רצה לומר מעתה שעשה לי נס זה שהחליף לי הנקבה בזכר כדי שלא יהיה לי חרפה מהשפחות, אם בן בנדאי יוסף לי ה' עוד בן אחר, דאם לא כן הרי עדין גרועה אני מהשפחות, שהם יש להם ב' זכרים ולי אינו רק זכר אחד, אלא בטוח אני שיוסף לי עוד בן אחר, דאם לא כן עדין פסחה חרפה וכלמה פני שלא אהיה כאחת מהשפחות.

ויקרא לו לכן וגו שהודתא ויעקב קרא לו גלעד (לא מז)

רבי חיים מודעי זצ"ל

הובא בספר 'ירך יעקב' לרבי יעקב פיתוס זצ"ל

חכמתו של יעקב

נראה לכאר, בהקדים את הגמ' בתענית (ת) 'בוא וראה כמה גדולים בעלי אמונה, מנין מחלדה וכו'. ופי' רש"י 'מעשה בכחור אחד שנתן אמונתו לריבה'

צריך לומר פעם שנית, והפרי מגדים חולק עליו.

וזה פרוש הפסוק ויפגע במקום הינו תפלת הדרה, הנה מתפלל גם באם הדרה חוץ מה שהתפלל תכף אחר יציאתו מבאר שבע מעבורו של עיר, אזי חוץ מזה התפלל פעם שנית באם הדרה, והטעם משום וילן שם כי בא השמש, לכן הנה צריך לברך פעם שנית תפלות הדרה אפלו לדעת הפרי חדש.

זכרון משה

רבי משה בראש זצ"ל

ההולך בדרך ימתין מלהתפלל תפלת מעריב עד בואו למקום לינתו

נראה לי לרמז מה שכתב בלקוטי צבי החדש אצל תפלת הדרה, שלא יתפלל תפלת מעריב בדרך, רק ימתין עד בואו לבית מלון שלו עכ"ל, וזהו ויפגע במקום שלן, שם התפלל. גם כתוב שם שהיא שמירה לדרך, ונראה לי רמז בקהלת (ח ה) 'שומר מצוה, פרוש אם ממתין עם מצות מעריב, לא ידע דבר רע'.

תפלת הדרה לאחר שהחזיק בדרך

גם יש לומר ויפגע במקום שהתפלל תפלת הדרה כמו שכתב בשלחן ערוך (א"ח סי' קי ט"ד) שאין לאמרה רק אחר שהחזיק בדרך, וזה שכתוב וילך חרנה, פרש רש"י יצא ללכת לחרן, אז ויפגע במקום התפלל תפלת הדרה.

תמר דבורה

רבי משה קורדוביירו זצ"ל

שמירת השכינה בדרך

צריך אדם לנהר שלא תפרד שכינה ממנו בהיותו יוצא לדרך, ויהיה זהיר ונשכר להתפלל תפלת הדרה וללאחז בתורה, שבסבה זו שכינה שהיא שמירת הדרה עומדת לו תמיד, בהיותו זהיר מן החטא ועוסק בתורה. (פרק ט)

אור יקר

רבי משה קורדוביירו זצ"ל

על ידי תפלת הדרה נוסעת השכינה עם האדם לשמרו

ואם תאמר מה ענין התפלה לעכב השכינה עמו. ויש לומר דהינו תפלת הדרה, שהיא לשמירת הדרה, והשכינה היא נקראת

אף. וזהו ויפגע במקום שהתפלל להקב"ה שהוא מקומו של עולם, וזה שבא לו במראות הסלם שנתקבל תפלתו 'והנה ה' נצב עליו [לשמרו] כו' והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך'.

גבורי ישראל

רבי ישראל יהודה ניימאן זצ"ל

מכחה של תפלת הדרה נרמז האדם האם רצון הקב"ה שילך לרכו

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (כח א). מה שהכתוב בא להודיענו שהתפלל במקום, אפשר על דרך שאמרו תכמינו ו"ל (ברכות כט) היוצא לדרך ימלך בקונו, מה הוא, זה תפלת הדרה, ע"כ.

וענין 'ימלך' לפי זה הפונה, שאחר שהתפלל תפלת הדרה, מדרךכו יתברך לסבב סבות, אם רצון הקב"ה שילך אזי שולח הוא יתברך סבה שילך, ואם לאו - מסבב סבות שיחדל מדרך ההוא, ולפעמים מודיע להאדם בחלוס, פענין שגאמר באיוב (ג טו-טז) גם 'בחלוס בחזיון לילה יגלה און אנשים'.

ונמצא מה שהתפלל תפלת הדרה, היא כמו שאלה מאתו יתברך, והסבות שמסבב השם יתברך אחר כך המה פענין תשובות, וזה שאמרו 'ימלך בקונו'.

ומעתה זה שהודיענו הכתוב, שנה הנה דרך אבותינו הקדושים שפשעו צרכו לצאת לדרך היו מתיעצין עצמם בקונם, וזה ויפגע במקום שהיה מתפלל תפלת הדרה, והקב"ה השיב לו במה שהראה לו הסלם ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, דהינו שירדו מלאכי לארץ ללוותו, ועל ידי זה הבין שרצון השם יתברך שילך, ואחר כך דבר מזה אתו בפרוש.

בינת אלימלך

רבי אלימלך רובינשטיין זצ"ל

הלו בדרך צריך לחזר ולומר תפלת הדרה

יש לרמז בכאן שיעקב אבינו קיים מצות תפלות הדרה, שאיתא בגמרא (ברכות ל) ובשלחן ערוך (א"ח סי' קי ט"ו) שמחזיק לאמרה אחר שניצא מעבורה של עיר, דהינו שבאים אמה ושיירים, וחוץ מזה צריך לאמרה בכל יום פעם אחת כמבאר במחבר (ס"ה) ובט"ז (סס). אף הפרי מגדים שם הביא בשם הפרי חדש דלא צריך לאמרה בכל יום, רק באם לן באיזה מקום אז

אחת שישאנה. אמרה מי מעיד, והנה שם בור אחד וחדדה. אמר הכחור, בור וחדדה עדים בדרך. למים, עבר על אמונתו ונשא אחרת, והוליד שני בניו. אחד נפל לבור ומת, ואחד נשכתו חלדה ומת. אמרה לו אשתו, מה מעשה הוא זה שבנינו מתים במיתה משנה. אמר לה, כך וכך היה המעשה. וצריך לומר, שהמלאכים הממנים על הבור והחלדה, הם אלו שהביאו מיתה על הבנים.

עוד יש להקדים את הגמ' בשבת (כ"ב), שהמלאכים אינם מבינים לשון ארמית. ועל פי זה יוכן, שלכן ברמאותו הכין לעצמו פתח להפר את התנאי עם יעקב, ושלא יפרעו ממנו המלאכים, ולכן קרא "יגר שהדוּתא" בלשון ארמית, כדי שהמלאכים לא יבינו. אמנם, יעקב שידע את רמאותו של לכן, "קרא לו גלעד" בלשון הקדש, כדי שלכן לא יוכל להמלט מענש המלאכים אם יפר את התנאי. (כאדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מצוות הפרשה

תפלת הדרה

בית אשר

רבי אשר זעליג גרינצוויג זצ"ל

הסרת חרון אף על ידי תפלת הדרה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י). ראשי תבות יום שוח. אפשר לפרש בס"ד שבא לרמז על מה שאמרו חז"ל (ב"ק ע"ב) 'לעולם יפגס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב', הינו ביום. ואיתא בברכות (טו) היוצא לדרך צריך להתפלל תפלת הדרה, ונפקס להלכה בשלחן ערוך (א"ח סי' קנ ט"ז).

וזה שמרמז כאן בפסוק, ויצא יעקב מבאר ראשי תבות יום, להורות שיצא בכי טוב לאור היום, שבע וילך חרנה ראשי תבות שוח, הוא רמזו על תפלה כנאמר 'לשוח בשדה', שהתפלל תפלת הדרה שיהא נשמר מכל מיני פגעים רעים ח"ו בדרך, ויזכה להשיג כל ישעו וחסצו בדרך אשר הולך.

ואפשר לפרש לפי זה, שלכן לא נאמר וילך לחרן כי אם וילך חרנה, לרמז שעל ידי יציאתו ביום ועל ידי שהתפלל תפלת הדרה, הולך ממנו חרון

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהורדנא זצ"ל

יתפלל תפלה קצרה קדם יציאתו מביתו

תפלת הדרך, הגם שמבאר בטור ושלחן ערוך שאין לאמרה רק אחר שהחזיק בדרך, והוא מגמרא דברכות פרק תפלת השחר (ב), אף בזהר הקדוש מבאר בכמה מקומות שעקר תפלת הדרך קדם שיצא לדרך [וכו'].

ועל פן זאת העצה הנוצרת, בהתייבב על הדרך לו טוב קדם צאתו מביתו להתפלל תפלה קצרה מקורות לבו להשם יתעלה, שיוליכנו לשלום למחוז חפצו, וישמרנו מכל פגעים רעים בדרך, כמבאר במאמרים הנ"ל, וכשהחזיק בדרך יתפלל הנפש תפלת הדרך שמבאר בגמרא ובטור. (שער יב)

ויתן לו עצה. ושמעתי פרושו, שהוא על הדרך הא דתנן סוף פרק אין עומדין (ברכות לד:), אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על החולים ואמר זה חי וזה מת, אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפילתי כפי יודע אני שהוא מקבל, ואם לאו יודע אני שהוא מטרף, ע"כ.

וזה ההמלכה שיתפלל תפלת הדרך, ואם תהיה שגורה כפיו אז ילך לבטח דרכו, שאז יודע שהקב"ה עונה לו מה שקורא, ואם לאו אז ישמר את עצמו מפני הסכנה חס ושלום, ועל זה ישיב לב כל בר דעת. (מס' חולין פרק גר מצוה)

שמירת הדרך, וכיון שאינו נוסע אלא בתפלה שהיא מלכות, שמירת הדרך היא נוסעת עמו לשמרו. (שער ה סי' ט)

שני לחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

המתפלל תפלת הדרך והיא שגורה כפיו מכטח לו שילך לכטח בדרך

כמסכת ברכות פרק תפלת השחר (כט:), אמר ליה אליהו לרב יהודה אתוה דרב סלא, כשאמרה יצא לדרך, המלך בקונך וצא, מאי המלך בקונך וצא, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא זו תפלת הדרך.

יש להתבונן על זה הלשון שאמר 'צא המלך', וכי יענונו קודשא בריך הוא

מעשי צדיקים

כדבריו ולהציג בפניו, היו אלה הערות על חמש פרשת ויצא.

הביט הרב מבריסק וראה כי בדרך נכתב "בפסוק נאמר, 'ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עלים ויירדים בו', וכי מלאכים צריכים סלם לעלות בו, הרי ידוע ומבאר בגביאים ובש"ס בכמה מקומות על כנפי המלאכים, קומתם וגדלת כנפיהם, ומדוע זקוקים היו לסלם עליה, ויש לישיב כי היו אלו מלאכים קטנים, מלאכי זוטרתא שעדין לא גדלו כנפיהם."

השיב הרב מבריסק את הדף, ופסק כי יש לקיים צוואת המת ולהטמין את הכתבים עמו, השואלים הביטו בדרך שבו עיו הרב והבינו את סבת ההכרעה, ושמה גם בלאו הכי היה פוסק כי יש לקיים את דברי המת.

סיים רבי שלמה זלמן את ספורו לאמר, "אדם ששקד כל כך הרבה על למודו, מתמיד, אכל למד בדרך ללא שום חבירותא, לכו הפסיד כה הרבה, לו היה לומד בחבורה, היו מעמידים אותו מעט על דעתו ועל צלילות ההבנה בתורה.

הרי הגמרא אומרת (מכות י) על הפסוק 'חרב אל הברדים ונאלו' (ירמיה נ לו), חרב על צוארי שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד, ולא עוד אלא שמשפשו, "זה מוסר השכל". (לבני ישראל)

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עלים ויירדים בו (כח יב)

ספר רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל עבדה מפי השמועה, עם מוסר השכל בצדה. בחברת רבי יהודה החסיד אשר בירושלים העתיקה ישב יהודי בודד ולמד בשקידה רבה, ברצינות ובעקביות.

בהתמדתו עמד חדש אחר חדש שנים רבות, כאשר בין לבין גם היה מעלה את חדושויו על הכתב, למודו היה עצמי ללא קשר עם סובביו, הוא לא שוחח בלמוד עם מישהו, ומעולם לא למד בחברותא.

בהגיע יומו שבק במפתיע חיים לכל חי, הלמדן נמצא מטל ללא רוח חיים ולצדו צואת שכיב מרע הכוללת מספר בקשות, אחת מהן שטימנוהו עד ביאת גואל צדק בקברו, לצד ארגז כתביו הרבים.

צער רב מלא את לב קוראי הצואה, מי יודע, הרהרו בכאב, שמה העלה על הכתב חדושים רבים שקבורתם הנה הפסד לכלל ישראל, אולי כתב לעצמו הלכות עמקות, רזי תורה נדירים ופנינים שלא שזפתם עין.

נכנסו אל הרב מבריסק, רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל ושאלו האם לעשות כצוואתו ולהטמינו עם כתביו, או לא, רבי יהושע לייב בקש שיביאו לו דף מתוך הכתבים, ולפני צאת הלוחה מהרו לעשות

ופרצת ימה וקדמה צפנה ונגבה (כח יד) **מפרסם** היה כי כל מי שזכה לקבל נזיפה מאת הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, היה מאשר בכך, הוא ידע לבטח כי נושע והיה יוצא מעמו שמח וטוב לב.

הזדמן רבי יעקב אריה לעיר אחת, ויהודי נדחק הרבה כדי להתקרב אליו ולקבל את ברכתו, גער בו הרבי ואמר, "כלו לך לארבע רוחות העולם", נחרד האיש והתחלחל מאד פן תשיגהו רעה בגלל אמירה זו, והתחיל לבכות.

תנף רבי יעקב אריה ופרש לו, "התכונתי לברכה טובה, לשפע של חסדים, הלא זו ברכת יעקב אבינו עליו השלום, ופרצת ימה וקדמה צפנה ונגבה, לכל הרוחות ממש". (תולדות הסבא קדישא מראדזימין ע"פ דעת זקנים)

כי לא אעזבה עד אשר אם עטייתי את אטרי דברתי לך (כח טו)

טרם עלה הרה"ק רבי זאב ואלף מטשערני אוסטראה זיע"א לארץ הקדש, הוא שלח בדרך את אחד מבני החבורה שיסע לקאסוב לבית תלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זיע"א, ויאמר לו בשמו שהוא מסמיכו לכהן כרבי ומנהיג בישראל.

השתוממו על דבריו וספרו שלפני כמה שנים הזדמן לעיר רבו העטרת צבי, וכשהראו לו הכתבים התבטא אף הוא בדיוק כדבריו.

הסבה לדבר היא שהמחבר היה בילדותו תלמיד **רבי חיים צאנזנר מבראדי** זצ"ל, כשהיה בן שמונה עשרה שנה למד בשקידה באישון לילה, ברשותו היה רק גר קטן ביותר, אף נס נעשה עמו והוא דלק והאיר לו כל הלילה.

בבקר בא לפני רבו רבי חיים והיה בדיחא דעתיה מהנס הגלוי שנעשה למען ישקד על תלמודו, פתח רבי חיים צאנזנר ואמר, "הכי כשדולק גר קטן, צריכים לבוא להתנשאות, ומיד לקח ממנו את מדרגותיו".

משם המשיך רבי יצחק אייזיק ועבר את הגבול בדרכו לסאווראן, בלילה נכנס לכפר בדרך והתפלל במלון במקום מעריב, אחר בקש מבעל המלון שיתן לו מקום ללון, הראו לו ארגז גדול, והוא עלה לישן עליו.

כאשר נשכב על הארגז מיד אחזה בו אש להבה, הוא קפץ מהארגז בבהלה ורץ לבעל האכסניא ושאל, "מי ישן בעבר על ארגז זה", השיב לו, "אני זוכר שלפני כמה שנים נתאכסן אצלנו הרה"ק מזידיטשוב בעל העטרת צבי, ונתתי גם לו לישן על ארגז זה.

אף הוא כִּאֲשֶׁר שָׁכַב עָלָיו מִיַּד קִפֵּץ בבהלה ושאל מי ישן על זה הארגז, והשבתי שהרה"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א ישן עליו, שאר המעשה ימחל כבוד תורתו ויכנס לחדר הסמוך, שם שוכב אבי הזקן והוא יספר לכם הכל.

נכנס רבי יצחק אייזיק לחדר וראה זקן מְפֻלָּג בן יותר ממאה שנים השוכב במטו, שאלו אודות בקור הרבי מברדיטשוב במקום והוא ספר שבעבר התאכסן בבית הרבי מברדיטשוב, והוא נתן לו את הארגז הגדול לישן עליו, כִּאֲשֶׁר שָׁכַב עָלָיו מִיַּד קִפֵּץ בבהלה ושאל מי שוכב על זה הארגז, והשבתי לו שהרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א שוכב עליו. (שלשלת קומאראנא)

ויאמר לכן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר טובה עמדי (כס יט)
במשך שלושים ושמונה שנים שמש כמרא דאתרא בעיר וורקא **רבי שמואל**

בחלומו כי בבית גביר פלוני בלוב ממתינה לו נשמה מספנה המגלגלת בכתל בסוד 'כי אבן מקיר תזעק' (הבבוי ב יא), כפודע.

אחר שהראו לו צורת הכתל בחלום והודיעו לו כי הוא צריך לנסע למקומה כדי לתקן אותה, קם ויצא לטריפולי בה התארח בבית גביר אחד, אף לא מצא את הכתל שראה בחלום, אז הודיעוהו שנית בחלום שלא זה הגביר המבקש, אלא גביר פלוני.

למחרת הגיע רבי מצליח לבית הגביר השני, ובקש לסעד בביתו בערב, הגביר היה מאשר עם הבקשה והשיב מיד "ברוך הבא", בבית זה מצא את תמונת הכתל בדיוק כחדר השנה שהקצה עבורו, הוא קם בבקר השכם ללמד מה שהורוהו משמים לתקן הנשמה, ושב לג'רכא עירו.

לבסוף התברר שהיה זה השבוע האחרון לדירת היהודים בטריפולי, שבוע לאחר מכן פוצה בארץ ישראל מלחמת ששת הימים, ובמקביל התחולל בטריפולי "שבוע פלסטין" בהתר הממשלה ובאשור המלך.

מה שהתחיל בהפגנות הפך עד מהרה להתנפלות המונית על היהודים ועל רכושם, גם כשכבר רצתה, לא הצליחה המשטרה המקומית להשתלט על הפורעים, אלפי ערבים בָּזְזוּ וְשָׁדְדוּ את רכוש היהודים, יהודים נדקרו למות הי"ד, ועוד רבים נפצעו.

רובי היהודים נבזזו ובתי הכנסת העלו באש, הנותרים נמלטו לאיטליה בהותרים את כל רכושם אחריהם ומאז בטלה שכונת היהודים בטריפולי. ברגע האחרון עוררוהו משמים לעשות לנשמה תקון שאם לא עכשו אימתי, ומי יודע איזו שיכות היה לה עם נשמת רבי מצליח, שהצריך להטלטל עבור תקונה. (שו"ת איש מצליח)

וייחזק יעקב משנתו ויאמר אבן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טז)

אחר פטירת רבו הרה"ק **העטרת צבי מזידיטשוב** זיע"א, נסע הרה"ק **רבי יצחק אייזיק מקומארנא** זיע"א אל הרה"ק **רבי משה צבי מסאווראן** זיע"א דרך עיר בראדי, בה התפלל בקלויז הגדול.

אחר התפלה הראו לו בבראדי כתבים מהגאון הקדוש בעל 'חֲרֵב פִּיפִּיּוֹת', כִּאֲשֶׁר הִסְתַּכֵּל בָּהֶם אָמַר שְׁהוּא פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, אוֹלָם בְּלֵא חִיּוֹת. הנוכחים

עני מרוד היה רבי מנדל אותה תקופה, חי בדיחקות נוראה בעוד בני ביתו מתעסקים ביצור ומכירת סיד כבוי, לצורך כך היו מחממים לבנים ומכבים אותם במים קרים, אז היו האבנים נמסות והופכות לסיד, היתה זו עבודה קשה, ומכר היתה פרנסת הבית בצמצום גדול.

כשהגיע השליח לביתו ראה את הרבנית עומדת בחצר עם חביות הסיד וילדיה משחקים בחצר, לפתע הפכו אגב מרוצתם את החביות עם הסיד, תכולת החביות נשפכה ארצה, וכל עמלה ירד לטמיון.

בנסה הרבנית במר נפשה לבעלה הקדוש שישב ולמד, והתאוונה לפניו מתוך עגמת נפש, "ראה נא מה עוללו הילדים שלך", השיב לה הרבי במתינות, "כשהמצב כל כך גרוע, יהיה כבר טוב".

בתוך כך נכנס השליח אל הבית ואמר, "הרבי שלחני לאמר לכם כי הנכם כבר יכולים להיות רבי", אף יצא השליח מביתו, נגש אליו יהודי בלבוש יהודי גרמניה ושאל "היכן גר הרבי", והוא הראהו על בית רבי מנדל, האורח נכנס לבית, והגיש לרבי מנדל פיתקא בצרוף עשרה רייניש לפדיון.

כשהגיע הרבי מטשארני אוסטראה לארץ הקדש, כתב אגרת לתלמידו הרבי מקאסוב בזה הלשון, "היום יום א' שאתמול ברכנו את החדש סיון, שיתחדש המלוכה שלו הן על עצמו ועל נפשות ביתו, שלא יזוז ממנו ומבניו ומבני בניו מעתה ועד עולם". (מאמר מרדכי)

בחדש אפר התשכ"ז שבוע לפני שפרצה מלחמת ששת הימים, הודיע **ראש ישיבת נסא רחמים בג'רכא, רבי מצליח מאוזו** זיע"א הי"ד לבני משפחתו, כי הוא חפץ לנסע לטריפולי שבלוב.

שאלוהו בני משפחתו לשם מה, והוא השיב כי הוא שמע שבלוב נמכרים כמה סוגי בגדים בזול והוא רוצה לנסע ולראותם. רבי מצליח קם ונסע, וביום ערב שבת קדש כ"ג אפר חזר והביא בתרמילו מספר חליפות בגדים.

הכל הבינו דברים כפשוטן, אף בצנעה ספר רבי מצליח מאוזו לגיסו ואיש סודו רבי אליהו ענקרי, שהוא ראה

להסתכסף עם היהודי, בהמשך אף הגדיל לעשות ועמד וטען כי היהודי חייב לו סכום כסף עצום, כראות הגוי שאינו שומע לדבריו, עמד ותבע את שתפו היהודי אצל שופט העיר, שישפט ביניהם.

בראות היהודי החסיד שאינו יכול להתפטור מעלילות הגוי הרשע, בא בדמעות שלישי לפני הרבי וספר את כל אשר עושה לו השתף הגוי, מאחר ולפי חשוב החשבונות בשתפות אינו חייב לו פרוטה, שיבקש עליו רחמים ויחיש ישועה מהגוי הרשע.

ענהו הרבי, "שמע לדברי ועשה כאשר אצו, לך לביתך ותטל בידך מקל מטאטא, עמו תלך לבית הגוי שם תחזיק את המקל כמו רובה, ותאים על הערל המציק שאתה חפץ לירות בו למיתה על ידי מקל המטאטא".

כחסידי נאמן המאמין בדברי רבו, שמע החסיד לעצת הרבי הגם שהדבר נראה היה מוזר ומגחך, ולא אחר לעשות כדבר. כשהגיע לבית הגוי ואמר "אני רוצה להמיתך עם המקל הזה, נפלה אימה ופחד על הגוי, הוא רץ בבהלה אל השופט בטענה שהיהודי מאים עליו ברצח".

נבהל החסיד מהעלילה הקשה ההולכת ונרקמת על ראשו ברגעים אלו, והחל רץ אחר הגוי לבית השופט עם מקל המטאטא בידו לאמר, "הכי נתן לירות ולהרג באמצעות מקל מטאטא, רק בדידות ושטיות מדבר הוא".

מששהכיר השופט שאמת בדברי היהודי, פטרו גם מהתביעה הראשונה בענייני הכספים, אחר שנוכח כמו עיניו כי כל מעשי הגוי הם מעשי נערות ורק תואנה להציק הוא מחפש. (עטרת שלום)

ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלם הלילה (לא נו)

לאחר תקופת זמן בה הטרידו חלומות רעים את בני ביתו של הרב יונתן אייבשיץ אב"ד לאשיץ זצ"ל מדי לילה ולילה, קמה ונסעה אל הרה"ק רבי בעריש מביאלא זיע"א, וספרה את המטרד אותה בלילות.

נטל הרבי מטפחת מכיסו, נערה שלש פעמים, ואמר לה, "סעי לביתך לשלום, ולא תדעי עוד מזה", מאותו היום לא ראתה עוד חלום רע. (מניד זבירי ליעקב ע"פ ומצא חן)

משראה זאת אמר השפיע חיים שאם הוא מקים ישוב נחוץ להקים בו בית חולים, ועשה סימן לעצמו שאם יגיע אליו סכום גדול, הוא יכנס לנושא ויתחיל לעסק בענין. הרבי בקש מר' יאשע גרינוולד שיעזר לו לגייס כספים, והוא השיג סכום עצום של מאתים אלף דולר מנגיד בלונדון.

בין שפך התחיל להתעסק בהקמת בית החולים, אף שלבסוף אותו עשיר פשט רגל ולא יכל לתת את אשר הבטיח, מאחר וכבר התחיל ראה בכך סימן משמים, ושוב לא ירד. כעבר שנים אותו נגיד שב והתעשר, תרם את כל מה שהבטיח לבית החולים, והשפיע חיים אף בקר בביתו להודות לו על תרומתו. (בציאל דמהימנותא - פקודי תשע"ד)

ויאסף לבן את כל אנשי המקום ויעט משתה (כט ב)

גדול בתורה ועצום בחסד היה הרה"ק רבי שמחה רובין מלונדון זיע"א, הרבי מסאסוב, באחרית ימיו קבעו הרופאים כי עקב מצב בריאותו הרופפת חייבים להכניס לגופו צנור, ורכו יקבל את תזונת הגוף.

כשדברו עם הרבי והסבירו את כל הנחוץ לו לדעת לצרף כר, התענין האם יהא באפשרותו לרקד עם הצנור, הרופאים עמדו משתאים מול מראה עיניהם, וכי אין לקשיש הזה דאגה אחרת רק אם אפשר לרקד עם הצנור.

כששאלוהו לפשר תעלומה זו השיב בפשיטות כאינו מבין את התמיהה, "הלא דרכי ללכת לחתנות ולקיים מצות 'כיצד מרקדי', עלי לדעת אם עדין יהיה ביכלתי להמשיך ולקיים מצוה זו". (מול התורה נו)

ואביבו התל בי והחלף את מטברתי עטרת מנים ולא נתנו אלקים להרע עמדי (לא ז)

בזכות ברכת רבו, מצא אחד מחסידי הרה"ק רבי אברהם מרדכי מקאמנא זיע"א את פרנסתו ממסחר בשתפות עם ערל, משך מספר שנים ראה הצלחה גדולה במסחרו, שגדל והתעצם מיום ליום. **ביום** מן הימים קם השתף הגוי והתחיל להציק ולהרע כשהוא מחפש

זצ"ל, בעל תורת שמואל על התורה, בקי היה בכל מכמני התורה ונערץ בקרב קדושים כחסיד מפלא, בנעוריו היה תלמיד חבר של רבי עקיבא איגר זצ"ל, ואחרי כן מתלמידי הרה"ק המגיד מקוזניץ זיע"א.

בשנת תקנ"ז, אחר הסתלקות אביו רבי נפתלי הירץ זצ"ל, רבה של וורקא ונצר לדורי דורות של רבנים וגאוני עולם, התבקש לשמש תחתיו, אחרי ווארקא עלה רבי שמואל על פס הרבנות בעיר אפטא שם גם היה מגיד מישרים, ובה מנוחתו כבוד.

שמעו של הגאון החסיד רבי שמואל הגיע אל הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, והוא בקש מאת המגיד מקוזניץ לשלח אותו אליו, בבואו כמצות רבו אל היכל הקדש בלובלין כבדו החוזה לשבת לצדו, אף הוא נרתע מפני הכבוד והיראה.

אמר לו החוזה "הן כתוב בתורה 'שבה עמדי', שבה נוטריקון שמואל בן הינדא, אז נעתר והתישב לצדי החוזה, מאז נקשרה שלהבתו של הרב מוורקא גם באורו של החוזה מלובלין, והיה לתלמידו. (הסבא קדישא מראזימין)

ויוד יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה ושבתני בשלום אל בית אבי (כח - כ טא)

ספר הרבי מצאנו שליט"א, אבי הרה"ק השפיע חיים זיע"א ספר כי כבר בשנות המלחמה בהיותו במחנות העבודה, קבל על עצמו להקים את בית החולים שהוקם לבסוף סמוך לקרית צאנז בנתניה.

באחד הימים בהיותו במחנה פגע בו פדור שיירה עליו אחד הרשעים, דם רב זב ממנו עד כדי סכנה, הרבי נשא תפלה לה; אחר לקח עלה שתלש מאיזה עץ וכרכו סביב הפצע, ובעזר ה' כעבר מספר ימים הפצע החלים ויהי לפלא.

באותו זמן כשחש השפיע חיים את הכאבים האזניים, הרחרר בלבו שכאשר יזכה וינצל מהתפתת יקים בית חולים, להקל מסבל בני אדם.

בפעל היה זה בשנה הראשונה להקמת קרית צאנז בנתניה, כשבקר בארץ הקדש וטיל ברחובות הקרנה, אותה עת יצאו לרחוב להזעיק עזרה רפואית עבור החסיד ר' משה בלום שלא חש בטוב, המקום היה שמם וגם טלפון לא היה, זמן רב המתינו עד שהגיע אמבולנס מחדרה.

פרשת ויצא

יציאת צדיק עושה רושם

איש לא הכין את הנוכחים בחדרו של המגיד הקדוש מקוזניץ לבקשות המפתיעות אותם השמיע באזניהם, ובוודאי לא לכל המאורעות הפלאיים שהתרחשו שם באותה שעה. בחדר היו נוכחים, מלבד המשמש בקודש איש אמונו של המגיד, גם אח ואחות שזה עתה סיימו לתנות את צערם הקשה באזני המגיד.

האשה הייתה עגונה מבעלה שנטשה כבר כמה שנים. ביום מהימים עזב הבעל המעגן את הבית ונעלם כאילו בלעה אותו האדמה. ביום אחד נותרה האשה בגפה, עזובה ואומללה, בלי עוזר וסומך. לו למצער היה מותיר לה בעלה גט פיטורין ומאפשר לה להתחיל את חייה מחדש, אלא שהבעל, חסר הלב, לא טרח לעשות זאת. הוא ברח בלי לפטור אותה בגט, והיא נותרה כבולה וחסרת אונים.

עתה עמדה האשה העגונה, שהגיעה יחד עם אחיה, בתוך חדרו של המגיד ושפכה את מר ליבה בדמעות שליש כשהיא מבקשת ישועה ורחמים: אנא, רבינו הקדוש, הושיעני נא ופעל בעדי שאזכה לקבל גט מבעלי וכך אוכל להקים את ביתי מחדש.

המגיד הורה למשמש דבר שכמותו עדיין לא שמע: הוא נא להביא הנה קערה גדולה מלאה מים. משהובאה הקערה המלאה במים והוצבה על שולחנו של המגיד, פנה לעגונה ואמר לה: הואילי נא להביט אל תוך המים שבקערה ואמרי לי את אשר את רואה שם. האשה הביטה במים בריכוז רב, וענתה בהתרגשות רבה: רואה אני עיר גדולה בתוך המים, רחובות לארכה ולרחבה, ובתים הרבה. אין אני מכירה את העיר, ונראה כי היא עיר רחוקה, אך היא נראית כעיר שגרים בה יהודים.

החל המגיד להדריך את האשה ללכת, כביכול, בתוך רחובות העיר ובין הבתים הרבים: הביטי ברחוב הגדול אשר בו יש את השוק העירוני, ועתה הציצי נא אל תוך חלונות הבתים, בית אחר בית, ואמרי את אשר את רואה שם. והאשה העגונה עושה כציוויו של המגיד. מביטה בתוך המים, וכאילו מטיילת בין הבתים ומסתכלת מהחלונות אל תוך הבתים פנימה. מפעם לפעם הייתה מתארת תיאורים על אשר רואות עיניה: הנה כאן יושב אדם ולומד והנה כאן מכינה עקרת בית את תבשילי ארוחת הצהריים.

לפתע נפלטה צעקה קולנית ומבוהלת מגרונה של האשה: הנה רואה אני את בעלי יושב כאן באחד הבתים. הוא ולא אחר! למרות השנים שחלפו מאז שהוא נעלם מבתינו - אני מזהה אותו במדויק ובטוחה כי זה הוא.

ביקש ממנה המגיד לתאר את אשר היא רואה, והאשה בהתרגשות גוברת והולכת, מביטה אל תוך קערת המים ומספרת: רואה אני חדר גדול ומרווח המשמש כבית מלאכה לחייטים. יושבים בו חייטים רבים ותופרים בגדים לשם ולתפארת. כל אחד מהם טרוד במלאכתו, זה גוזר את הבדים וזה תופרם במחט ובמכונה. אחד מאותם חייטים שבבית המלאכה הוא בעלי המעגן, בידו הוא מחזיק מגהץ פחמים גדול עשוי ברזל, לוהט כאש, אותו הוא מעביר על שרוול של בגד כדי ליישרו ולהחליקו.

המגיד עונה לעומתה: זאת עשי, חטפי ממנו את השרוול אותו הוא מגהץ. העגונה כמובן עשתה כדבר המגיד. היא הושיטה ידה באחת אל תוך המים, ושלפה משם את השרוול...

הנוכחים ההמומים מיששו את השרוול ולא האמינו: השרוול עדיין היה חם מחומו של המגהץ הרוחח... ורק המגיד נשאר בשלו והוא מצווה על האשה העגונה: ראי לשמור היטב על שרוול זה, עוד תזדקקי אליו... והמגיד ממשיך ואומר: עתה תסעו לחיים ולשלום, וכבר היום תקבלו את גט הפיטורין אליו אתם מייחלים ומקווים.

האשה, המופתעת לחלוטין מהשרוול החם שלפתע הגיע לידה ומופתעת עוד יותר מההבטחה הגדולה של המגיד על הגט שהיא אמורה לקבל היום, שאלה את המגיד בחרדת קודש: הרבי מצווה עלינו לנסוע, אולם אין אנו יודעים להיכן לנסוע; יגלה לנו רבינו הקדוש לאיזה כיוון עלינו לנסוע? אך המגיד סותם ואינו מפרש: תוכלו לנסוע לאיזה צד שתרצו, כי השי"ת יהיה בעזרכם. והאשה חוזרת ושואלת: איך נוכל לעלות על עגלה בשעה שהעגלון ישאל אותנו להיכן פנינו מועדות ולנו אין מה להשיבו?! והמגיד, פניו המאירות צופנות סוד ומלאות תקווה, עונה להם: לכו לחיים ולשלום, כי השי"ת הטוב והרחמן מכין ומזמן לכם את כל צרכיכם, והכל על מקומו יבוא בשלום אי"ה.

האח והאחות, מופתעים מרצף הדברים שאירעו ונשמעו בחדרו של המגיד, יצאו

לרחוב העיר והחלו לחשוב כיצד הם ממלאים את הוראתו של המגיד לנסוע אל יעד בלתי ידוע. תוך זמן קצר הם רואים עגלה רתומה לשני סוסים נוסעת בסמוך להם, כשהעגלון הגוי שעליו נראה כאילו הוא מחפש נוסעים. הם אותנו לעגלון כי הם מבקשים להצטרף אליו, עלו על העגלה, והעגלון מצידו אינו שואל אותם להיכן הם מבקשים לנסוע, והוא גם אינו מסכם עימם את התשלום עבור הנסיעה.

האח והאחות כמובן שתקו, מתחזקים באמונת צדיקים, ולא אמרו לו כלום. העגלון שועט בעגלתו, מצליף בסוסים שימהרו בדרכם, נוסעים הם כבר כמחצית השעה, מבלי שהם יודעים את יעד הנסיעה, והנה העגלה מגיעה אל יער עבות...

תרדמה עזה נפלה על האח והאחות. הם נוסעים ונוסעים כששמורות עיניהם עצומות בחזקה, בשינה שתקפה אותם בעוז. והנה, לפתע פתאום הם מוצאים את עצמם מוטלים על רצפת היער. נראה היה להם שהעגלון הפך את העגלה באמצע שנתם והשליך אותם ארצה. בקושי הצליחו לפקוח את עיניהם הדבוקות ולהתאושש משנתם העמוקה, והנה אין הם רואים לא את העגלה ולא את העגלון...

הם הסתכלו סביבם וראו כי הם מוקפים בעצים גבוהים עד אין סוף. הם הבינו היטב כי הם מצויים בתוככי אותו יער ענק שעוד הספיקו לראות את העגלון דוהר ונכנס אליו. עתה היו האח והאחות נבוכים ביותר. תחושתם כניצולים מספינה המיטרפת בלב ים, כשהם אינם יודעים להיכן להשים את פניהם.

לאחר זמן מה החליטו האח והאחות כי מלהישאר ביער על עמדם לא תבוא להם תקווה. עליהם להתקדם ולזוז ממקומם, שמה יגיעו אל דרך המלך, אל כביש סלול, או אל עיר נושבת. היו האח והאחות מהלכים ומהלכים עד שלאחר שעה ארוכה מצאו את עצמם עומדים בפתח עיר גדולה שאת שמה ואת מקומה לא ידעו, אולם האשה הצליחה לזהותה: כן, זו היא העיר הרחוקה שאותה ראתי בתוך קערת המים אצל המגיד מקוזניץ.

ככל שהאשה הלכה ברחובות העיר כך היא ידעה שהיא מתקדמת לעבר הבית בו נמצא בעלה. היא הצליחה למצוא את הכיוון

אליה הוא ברח בניסיון לבנות את חייו בזהות חדשה לחלוטין.

לאחר שהשיבו את רוחו של החייט המתעלף, אמר לו הרב: אם שאלתך אלי הייתה מה בקשתי ממך תמורת החזרת השרוול, הרי שכל בקשתי אינה אלא שתתן עתה גט פיטורין לאשתך העגונה. הלא תדע שלא כדין ושלא כדת עשית בעזבך את אשתך לאנחות, בודדת וגלמודה.

ועתה, צא ולמד את כוחם של הצדיקים, אשר הם יושבים במקומם ומצודתם פרוסה מסוף העולם ועד סופו. הנה המגיד הקדוש יושב בקוזניץ ועיניו פקוחות וצופיות עד לעירנו, ואף ידו הגדולה מושטת לכאן באופן שהשרוול בו אתה מתעסק יתעופף ויגיע מכאן ועד לקוזניץ, בכדי להציל עשוק מיד עושקו. זאת עשה תיכף ומיד, בקש את מחילת אשתך ותיכף ומיד תכתוב לה גט פיטורין כדת משה וישראל...

על הפסוק (בראשית כח י'): 'וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, פִּירוּשׁ רש"י: לא היה צריך לכתוב אלא 'וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב חֲרָנָה', ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן (רות א ז) 'ותצא מן המקום', האמור בנעמי ורות.

ביאר על כך הרה"ק רבי יעקב אהרן מאלכסנדר זיע"א בספרו 'בית יעקב': ירצה, הגם שנשאר שם יצחק (והוא קושיית המדרש רבה, פרשה סח ז, עיין שם), אמנם עיקר עשיית רושם אינו מצדיק היושב סגור ומסוגר בבית המדרש, כיצחק שהיה כלוא בבית, רק הצדיק אשר הוא בין הבריות ויצא גם חוצה לפעמים בשווקים ורחובות, בזה מקדש ומטהר את המקום, וזה יציאת צדיק מן המקום עושה רושם, וזה היה ביעקב.

אולי יש להוסיף ולפרש שיש דרגה של צדיק היושב 'סגור ומסוגר בבית המדרש' ועם זאת עיניו בקודש צופיות למרחוק והוא יודע את כל הנעשה אפילו בשווקים וברחובות שבערים הרחוקות ומצודתו פרוסה מסוף העולם ועד סופו, וזהו הצדיק, כדוגמת יצחק שלמעשה נשאר שם, כפי שהקשו במדרש, ועם זאת היה בכוחו לפעול גם במקומות הרחוקים באופן שזו הייתה יציאתו מהעיר אשר עשתה רושם עצום על הכל.

תפרת היום? שמח החייט על שאלה זו ואמר לרב: אספר למעלתו סיפור הפלא ופלא, שאילו ראיתו בעיני, אני וכל החייטים בחדרי, לא היינו מאמינים לזה. יושב אני היום בצוותא חדא עם שאר החייטים, מבקשים להשלים תפירת בגד מפואר אותו הזמין אחד השרים. החזקתי בידי מגהץ גדול וגיהצתי את השרוול אותו היינו אמורים לתפור ולחבר אל הבגד. ולפתע אני, יחד עם חבריי, אנו רואים כאילו השרוול נמלט מתחת המגהץ והוא מרחף באוויר כמו עוף הפורח ונעלם מעמנו. נסינו לתפוס את השרוול, גם חיפשנו אחריו היטב בבית ואפילו מחוץ לבית, אך לא מצאנו כלום. השרוול נעלם ואיננו!

הרב, מחייך לשמע התיאור הסגוני, שואל את החייט: מה תתן לי אם אחזיר לך את השרוול? והחייט: אתן לרב ככל שיבקש, אלא שזהו דבר שלא ייתכן בעולם. השרוול נעלם ובלתי אפשרי הוא הדבר שהרב ייתן לי את השרוול. והרב אינו מרפה: מדוע תאמר כך, בעוד שלדעתי זהו דבר אפשרי בהחלט, ולא זו בלבד אלא שאני עומד להחזיר לך את השרוול תיכף ומיד. לא תמתין אפילו רגע עד שהשרוול יהיה מונח על השולחן כאן.

הרב מרים את קולו וקורא אל עבר העגונה הנמצאת בחדר הסמוך: הכנסי ובואי לכאן ותני לבעלך את השרוול שלקחת ממנו. העגונה נכנסה לחדר והניחה את השרוול על השולחן, כשקריאת הפתעה נשמעת מפיו של החייט: אכן, זה הוא השרוול שנעלם ממני הבוקר. החייט כלא מאמין, כלל לא הסתכל לראות מי הביא את השרוול הנה, והיה עסוק במישוש השרוול ובוודאי כי אכן זהו השרוול האבוד.

הרב שתק בדקות הראשונות, מניח לחייט לעכל את ההפתעה הראשונה לפני שהוא מנחית עליו את ההפתעה השנייה. החייט מחזיק את השרוול בהתרגשות, מודע לכך שאירע כאן דבר שלא כדרך הטבע, והוא שואל את הרב: הבטחתי לרב שאתן את כל מה שהרב יבקש ממני תמורת החזרתו של השרוול, מה אכן רצונו של הרב?

הרב עשה את עצמו מתעלם מהשאלה ואמר: אכן זה הוא השרוול שנעלם ממך, אולם דומה עליי שהאשה הנצבת עמנו כאן בחדר היא אשתך הראשונה, האשה שאתה נעלמת לה... החייט הסתכל בה, הכיר אותה ונפל מתעלף. הוא לא העלה על דעתו שאשתו הראשונה תצליח למצוא אותו בעיר

אל עבר רחוב השוק, והנה היא מזהה את הבית שבו ראתה את בעלה. העגונה ניגשת לחלון, ולתדהמתה היא רואה את בעלה המעגן עדיין עסוק במלאכת הגיהוץ. הפעם הוא גיהץ חלקים אחרים מהבגד אותו תפר.

בשליטה עצמית הצליחה האשה לעצור את עצמה מלצעוק אל עבר בעלה, בהבינה כי רק בחכמה יהיה עליה לפעול על מנת שתשיג ממנו גט פיטורין. גם אחיה הסכים איתה שאין עליהם להכנס פנימה אל הבית ולהפתיע את הבעל, שהרי מסוגל הוא להכחיש ולומר כי אין הוא מכיר את האשה, ולהם אין הרי כל הוכחות על צדקת דבריהם. אמר האח לאחותו: הבה ונלך אל רב העיר ונספר לו מעשה שהיה כיצד היה ונתיעץ עימו כדת מה לעשות.

אחד מהעוברים ושבים הראה להם את ביתו של הרב ועד מהרה מצאו את עצמם יושבים מול הרב ומספרים לו את הסיפור המופלא, שזה עתה ממש התרחש. הם היו הבוקר אצל המגיד מקוזניץ שהורה לאשה לשלוף את השרוול מתוך קערת מים שבתוכו ראתה את בעלה. לאחר מכן עלו על עגלה שהובילה אותם בדרך לא דרך, עד שהם מצאו את עצמם כאן בעיר.

הרב הרים את ידו ואמר: ברוך השם אשר לא עזב חסדו מבני ישראל ורוח קדשו שורה על צדיקי הדור! אני אכן מזהה את הבעל המעגן לפי התיאור הברור שנתתם לי, ואכן תדעו כי כבר כמה שנים שהוא מתגורר כאן בעיר ויש לו אשה וילדים. אל תדאגו, בטחו בה' בכל לבבכם והתחזקו באמונת צדיקים, רק שמרו היטב על השרוול כי על ידו קרובה ישועתכם לבוא.

הרב ביקש מהאח והאחות לעבור לחדר אחר ושלח את שמשו לקרוא בדחיפות לאותו חייט, שמיהר והגיע אל בית הרב. הרב לא הלך סחור סחור ושאלו ישירות: האם יש לך אשה? החייט, מתפלא לשמע השאלה המוזרה, נענה בשאלה חוזרת: וכי אין מעלת כבוד הרב יודע שיש לי משפחה לתפארת, אשה וילדים, כאן בעיר?! והרב בשלו: זה אכן אני יודע היטב, אבל שאלתי היא שמא יש לך אשה נוספת? והחייט, משים את עצמו נעלב: אין לי כל אשה אחרת, ומעולם לא הייתי נשוי לפני שנישאתי לאשתי הנוכחית.

החליט הרב לעבור לעניין אחר: הלא חייט מומחה אתה, שמא תספר לי איזה בגד

מילין יקירין והודושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעזרא שליט"א

מִי־הֵתָא תְּהֵתָא

תְּהֵתָא דְאִוְרֵיתָא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

הבושה מבטלת גזירות קשות מעל האדם

על הצלתו כנאמר (קז יח-כב) 'כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות. וזיעקו וגו'. ישלח דברו וירפאם וגו'. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברינה, ויותר מכך, שממני נמנע החולי עוד בטרם יבוא אלי בזכות הביזיונות.

אין דבר יותר טוב מביזיונות

וזאת יש לו לכל אדם להחזיר לקרבו, אמנם מבקשים אנו 'ואל תביאני לידי בזיון', אך לכל אדם ישנם מצבים בהם מאן דהו עולב בו ומשפילנו, ואז יש לו להבין כי אין דבר יותר טוב מהשפלה לפעול בעבורו ובעבור זרעו ישועה מעל הטבע, ואף אם נגזרה גזירה חלילה ניצול ממנה בכח הביזיונות, וזוכה לרב טוב בזכות אותם הרגעים בהם היה מן הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', מה לנו גדול מכך להקראות 'אוהביו' של מלך מלכי המלכים.

ולא לחינם אמרו הקדמונים שאם אדם היה יודע מה מרוויח מהביזיונות וכמה הם טובים עבורו בעולם הזה ובעולם הבא, הרי שהיה רודף אחריהם. וכדבריו המופלאים של **רבי חיים ויטאל ע"ה** בספרו **שערי קדושה** (ח"א שער ו): ואם יחרפך איש לא תעננו, והיה נעלב ולא עולב, כי על זה כתיב 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', והעבר על מידותיך לכל מי שחטא, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה ז), ומכל שכן עוונות וחטאות. ובסוף דבריו הקדושים מוסיף הוא על כולנה בשבג הביזיונות ואומר: **ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך.**

אמנם לא כל אחד יכול לשמוח כאשר נשפך דמו 'אזיל סומקא ואתי חיורא', אך לכל הפחות ידע בליבו כי כאשר סופג ביזיונות - מתנה הם בשבילו, וכמו שאמר **המלאך המגיד** שהיה לומד עם מרן **הבית יוסף ע"ה** (מגיד מישרים ויקהל ד"ה עוד אמר), שאם היו יודעים אנשים את שכר הביזיונות והתועלת שהם זוכים לקבל בעבור שמדברים עליו בגנותו, היו שמחים כאילו הביאו להם מתנות כסף וזהב.

לספינה, שהיא מלאה כל טוב שבעולם, כך יוסף נתקיים כל העולם בזכותו, וכלכל את העולם בשני רעבון.

דבריו יתבארו ביותר על פי המסופר על **הרה"ק רבי מנחם מנדל מפרימשלאן ע"ה** שקרא לאוהביו לסעודת הודיה, וסיפר להם כי מקובל הוא שאם נגזר על האדם חולי או מכאוב שולח לו הקב"ה אדם שיפגע בו וישפילנו וכך יוצא הוא די חובת החולי או הכאב. אם כן, המשיך הרה"ק ואמר, היום זכיתי לביזיונות גדולים דבר המוכיח שעמדה כנגדי גזירה קשה ועצומה ולכן שלח הקב"ה ביזיונות גדולות אלו להצילני מהחולי, על כן מחויב אני להודות לו בקהל ועדה על חסדו הגדול שגמל עימי, כדרך כל אדם שניצל מחולי שיש לו להודות ולשבח

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתך (ל, כג).

בכח ההשפלה שעובר האדם יכול להמתק כל הדינים התלויים עליו שיתפכו לרחמים, וכמאמר הכתוב ברחל אמנו בעת שילדה את יוסף הצדיק (בראשית ל כג) 'ותאמר אסף אלקים את חרפתך' וביאר **בבאר מים חיים** (שם) שאמרה רחל כי ע"י 'חרפתך' מסתלקים ונאספים הדינים הנרמזות בשם 'אלקים', כי יסורין ממרקים עוונותיו של אדם (ברכות ה). **ואין לך יסורין גדולים מהבושה והביזוי כשמגיע לאדם.** וכן אמרו במדרש (משלי לא יד) על הפסוק (שם) 'הייתה כאניות סוחר' זו רחל אמנו, שהייתה מתביישת על הבנים בכל יום, לפיכך זכתה ויצא ממנה בן, שהוא דומה

מִי־הֵתָא דְפִלְיָא

הקשר עם הקב"ה צריך להיות תמיד ע"י תפילה

נפתולי אלקים נפתלתי (ל ח). הקשר עם הקב"ה צריך להיות תמיד ע"י תפילה, כלומר כל דבר הקורה או העובר על האדם ניתנה לנו עצה טובה לדבר ולבקש על כך מלפניו יתברך. ביסוד הדברים כתב **בנועם אלימלך** (וישלח ד"ה א"י והיה העטופים) כי תפילה מלשון חיבור כפי שנאמר (בראשית ל ח) 'נפתולי אלקים נפתלתי' ותירגם אונקלוס שהוא לשון תפילה, ורש"י פירש: 'מנחם בן סרוק פירשו במחברת 'צמיד פתיל' - חבורים, מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים'. שע"י התפילה נדבקים ומתחברים בה' יתברך.

כאשר אדם בכל מצב שנמצא בו הן ברוחניות והן בגשמיות, צועק ומתפלל לה' - זוכה להידבק בו. משל למה הדבר דומה - **דרש רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה**, לאב ובנו שנסעו למרחקים, בדרכם עברו ביער עבות שגדלים שם פירות מתוקים ויפים, ביקש הבן מאביו שיעצור את העגלה עד שיאסוף מהפירות, כך שהו שעה ארוכה אך הבן לא חזר, מחמת כי לא יכל לנתק עצמו מחמת עיניו ותאוות לבו, חשש האב פן תאבד דרכו בחזרה, אזי אמר לבנו חמודו איעצך עצה טובה, צעק מידי פעם בפעם אבי אבי ואני אענה אותך בני בני בקול, כך נחזיק מעמד ונחזק הקשר בינינו שלא יינתק, וקול שאתה שומע ואני שומע זה יחזיק הקשר בינינו, ובזמן שאתה לא תשמע אז תבין שאתה מסובך ביער חלילה וחס.

הנמשל מובן מאליו, אנו נקראים בנים למקום שנאמר (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלקים', ברם אם ח"ו מסתבכים בתאוות העולם הזה ותענוגיו נשכח ח"ו כי יש לנו אב בשמים, על כן העצה היא לחזק הקשר בינינו ע"י הקריאות התכופות 'אבי אבי' שחרית מנחה וערבית.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עליית התפילה דרך מקום המקדש

ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממתד אכזריות למדת רחמנות (סוכה יד.), והיא בוקעת רגיעים כחרב ועולה מעצמה השמימה, ולא תפילתם לבדה אלא גם תפילות ישראל יש להם טובה בהיותם כרוכים בתפילות הצדיקים להתעלות יחד עמם בלי מניעה, אמנם הצדיקים ברוב ענוותנותם אינם מונעים רגליהם מבית הכנסת, אלא משימים עצמם כפשוטי עם הזקוקים שתתקבל תפילתם בבית הכנסת, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ו): הקובע מקום מקום לתפילתו אומרים עליו 'אי עניו אי חסיד', וזו היא ענוותנותם שלמרות חסידותם אינם מונעים עצמם מבית הכנסת, כביכול גם הם זקוקים לקדושת בית הכנסת שתסייע לתפילתם להתעלות למעלה.

החורבן הותיר לנו ה' מקדש מעט אלו בתי כנסיות [ואהי להם למקדש מעט] (יחזקאל יא טז), אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט.). מקום התאספות בני ישראל לעמוד בהם בתפילת רבים, ותהיה תפילתם נשמעת במרום בזכות קדושת המקום. וכמאמרם ז"ל אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (מלכים א' ח כח) 'לשמוע אל הרנה ואל התפלה' במקום רנה שם תהא תפלה (ברכות ו.).

תפילת הצדיקים אינה צריכה סיוע

ובאמת צדיקים אינם צריכים למוצע להעלות תפילתם, אלא תפילתם חשובה כעתר המהפכת דין לרחמים [למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן

וזה שער השמים] (כח יז). ענין קביעות מקום לתפילה מסוגל לעליית התפילות וקבלתם, כי לאו כל אדם ראוי לכך שתהיה תפלתו רצויה ומקובלת במקום, וצריך לעזר וסיוע קדושת המקום הגורם להעלות התפילות, על דרך שנאמר (מלכים א' ח מח-מט) וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַי דְרָךְ אֲרָצָם וגו' וְהִבִּית אֲשֶׁר בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ, וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבַתְךָ אֶת תְּפִלָּתָם, ומקום המקדש נעשה אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים להעלות תפילותיהם כמין סולם ושער השמים [ראה בספרי (פר' קרח פי' קיט): 'סולם מוצב ארצה' זה בית המקדש, 'וראשו מגיע השמימה' אלו הקרבנות קריבים שריחם עולה לשמים. וברמב"ן כתב (בראשית כח יז) 'וזה שער השמים' הוא בית המקדש שהוא שער לעלות משם התפלות והקרבנות לשמים], וגם בזמן

לחם לאכול ובגד ללבוש - סוד העשירות

פירוש הדבר הוא שעל ידי עסק התורה אף שלא לשמה, פועלת בו התורה שיהיה מסתפק במועט, וזו העשירות האמיתית שיהיה עשיר השמח בחלקו.

השמח בחלקו זוכה ללמוד תורה לשמה

ובזה אפשר לפרש דברי הגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. שתחילה יעסוק בתורה אף שלא לשמה, ועל ידי זה יזכה לקנות מידת ההסתפקות במועט וישמח בחלקו, ואחרי שישמח בחלקו לא יהיה זקוק לשום דבר שאינו ברשותו, וכשלא יתאוה לדבר שאינו שלו יזכה ללמוד תורה לשם שמים בלי פניות זרות.

העוסק בתורה לשמה ברכתו ממהרת לבוא

ובאמת יש להתבונן מדוע בראש הפסוק הקדים את השכר תחילה, דהיינו 'אורך ימים - בימינה', ואילו בסיפא נזכר השכר לבסוף 'בשמאלה' - עושר וכבוד, אלא הפירוש הוא ש'בימינה' הם העוסקים בתורה לשמה, ושכרם מקדים לבוא בלי עיכוב, ולכן נזכר השכר מיד בתחילה, אבל 'בשמאלה' הם העוסקים בתורה שלא לשמה, וברכתם אינה ממהרת לבוא ולכן נזכרת הברכה לבסוף, והם צריכים לסייע מיוחד כדי לזכות לברכה הראויה להם

לו לעזר בעבודת ה', ולכן אין הגשמיות נזכרת כי אם ברמז.

העשירות לצדיק אינה אלא דבר טפל

ובמאור עינים (ליקוטים מס' שבת ד"ה אמר רבא) תירץ, שהצדיקים עובדי ה' משייבים את הגשמיות אל הרוחניות, וכל שכר גשמי המגיע אליהם הם מהפכים אותו לרוחניות, ואין השפע הגשמי מתקיים בידם כי הוא שב להיות רוחניות, וזהו שנרמז העושר בפסוק בדרך אגב, כי אין לעושר זה קיום אלא הוא נהפך גם לאורך ימים' הרומז שכר רוחני. ובמאור ושמש (וישלה) תירץ שהצדיקים אינם מקבלים עושר וכבוד כמשמעו, אלא הקב"ה משפיע להם בכל עת כפי הנצרך להם, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו (ב"ר סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יינתן לו בבת אחת עשירות יותר מכדי צרכו, אלא בכל זמן יתן לו כפי הנצרך לו כי אין לו רצון בעשירות מרובה, וזהו שלא נזכר העושר בפירוש אלא רק בדרך רמז.

הלומד תורה אף שלא לשמה זוכה להיות שמח בחלקו

ובמה שאמרו שהלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד, יש להתבונן איך אפשר שתהיה הברכה בעשירות, הרי בעולם הזה אין אדם שמסתפק בעשירות שיש לו, כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו, ומי שיש לו מנה רוצה מאתים, אלא

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עושר אעשרנו לך (כח כ-כב). בענין שכר לימוד התורה כתוב (משלי ג טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ופירשו חז"ל (שבת סג.) ש'בשמאלה' היינו הלומד תורה שלא לשמה, ושכרו שזוכה לעושר וכבוד, ו'בימינה' היינו הלומד התורה לשמה, ושכרו הוא שזוכה לאורך ימים, וכל שכן שיזכה גם לעושר וכבוד אף שלא כתוב בפירוש, כי אינו פחות מן הלומד שלא לשמה.

ואין לתמוה למה לא כתוב בפירוש שהלומד תורה לשמה זוכה גם לעושר וכבוד וגם לאורך ימים, כי באמת הלומד תורה לשמה אינו תאב לממון, וגם כשזוכה לעושר וכבוד אין העושר נשאר ברשותו והוא מחלק הכל לצדקה, ולכן לא נכתב בו העושר אלא בדרך רמז.

ועוד, שהצדיק עיקר החשיבות אצלו שזוכה לאורך ימים, כדי שיוכל להוסיף ולעשות נחת רוח לבווא, אבל העשירות טפילה היא אצלו, וכמו שביקש יעקב אבינו ע"ה 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו', והיה ה' לי לאלהים, כי כל תכלית בקשת הגשמיות היא כדי שיהיה

לימוד לדורות שמכל מקום ומכל מצב רוחני שנמצא בו - יוכל לשאת עיניו למרום להתפל

נאמר 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש' ודרשו חז"ל (ברכות כו:): שהתפלל שם היות ואין פגיעה אלא תפילה, אך על המילה 'במקום' יש לעמוד מה בא לומר כי לא פירש באיזה מקום וכבר עמדו בזה המפרשים (ראה רש"י, אוה"ח, כלי יקר ועוד), ואמנם גם ע"ז דרשו חז"ל (ב"ר פס"ח) את שדרשו, אך לענינינו נאמר שבדוקא לא אמר באיזה מקום פגע ובא בזה לומר לדורות שמכל מקום ומקום שפגע בו האדם, מכל מצב רוחני שנפשו של האדם עומדת בו, יוכל לשאת עיניו למרום להתפלל ולחפש קרבת אלוקים ואהבתו כי לא ידח ממנו נדח.

וכעין זה אמרו חז"ל (ברכות ו:): 'כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו' ולא אמרו מקום מסוים שרק הוא ראוי לתפילה, אלא כל מקום ומקום שעומד בו האדם ראוי הוא לקבוע בו תפילה ואלקי אברהם יהיה בעזרו לקרבו ולשמוע תפילתו.

ובדרך זו נראה לבאר הפסוק שאמר השי"ת למשה רבנו ע"ה 'הנה מקום איתי ונצבת על הצור והיה בעבור כבודי וכו' וראית את אהורי' (שמות לג כא-ג), שלכאורה היה די לומר 'ונצבת על הצור' ומדוע אמר גם 'הנה מקום איתי' שמשמע מקום סתמי ולא מוגדר, אלא שבדוקא אמר כן לרמז שמכל מקום ניתן לראות את השי"ת ולהשיג קרבתו ואהבתו.

עפ"י זה יש לפרש הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' (דברים ג כג), שלכאורה 'בעת ההיא' מיותר שהרי כבר דיבר מקודם על העת בה התחנן בתפילתו, אלא שבא לומר ש'בעת ההיא' - היינו בעת שבה האדם עומד ובכל בחינה שנפשו של אדם נמצאת בה יוכל להתחנן אל השי"ת ולבקש ולדרוש פניו. וכעין הכתוב אצל ישמעאל 'כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם' (בראשית כא יז), כי התפילה נשמעת ומתקבלת אצל כל אדם ממקום שהוא שם, ובכל עת ובכל שעה שומע השי"ת את תפילת בניו להושיעם ולקרבם אליו באהבה רבה.

מה שפי' בספה"ק מאמר חז"ל (מגילה ו:): 'געת ומצאת תאמין', שאין שיעור המציאה כפי היגיעה רק היגיעה לחוד והמציאה היא הרבה יותר ממה שעמל בה האדם, וכמציאה שמוצא אדם ברחוב שזוכה לה בלא עמל ויגיעה רק בסייעתא דשמיא. וכן הוא בפסוק זה 'ובקשתם' - האדם מבקש ודורש את השי"ת ועמל בדבר, וזוכה הרבה יותר מכפום שיעורא דיליה, וכפי שכתוב 'ומצאת' - כמציאה שמשגיגה ללא מאמץ ויגיעה.

עוד יש לעמוד על הלשון שאמר בתחילה 'ובקשתם' ולבסוף 'כי תדרשנו', וכי מה חילוק יש בין בקשה לדרישה? ונראה לבאר שההבדל בין בקשה לדרישה היא שהמבקש הוא המצפה לקבל מתנת חנם שאינה מגיעה לו בדין, ודרישה היא הטוען בדבר שהוא שלו לקבלו, וכפי שנאמר באבידה 'והיה עמך עד דרוש אחיך אותך' (דברים כב ב) שההוא שהחפץ בבעלותו דורש לקבל את החפץ בדין, ובזה יובן הלשון 'ובקשתם' שבאם מחזר האדם אחר קרבת השי"ת ומצפה שיאיר לו השי"ת את פניו ויקבלו מתוך תחושה שאינו ראוי לכך עפ"י מעשיו, סופו הוא 'ומצאת' - שאכן יזכה לקרבתו יתברך ומאז יהיה תמיד בדביקות ויוסיף באהבתו יתברך עוד ועוד מתוך תחושה ושייכות לדבר עד 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' שידרוש להתמיד ולזכות בדבר כטוען בחפץ שהוא שלו.

עוד יש לדייק הלשון 'משם' מה בא לומר, ונראה לבאר שרמז גדול אמר לנו בזה שמכל מקום ומקום בו נמצא האדם, הן במובן הפיזי והן במובן הנפשי והרוחני, יוכל האדם לבקש את בוראו ולחפש קרבתו יתברך, כי השי"ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין מקום בעולם בו יוכל אדם לומר אל ליבו כי רחוק הוא מהשי"ת ואבדה תקותו ח"ו, אלא 'ובקשתם משם' - ממקום ששם הינך עומד ומצפה לקרבת אלוקים.

אצל יעקב אבינו ע"ה בלכתו לחרן

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' (כח, יא).

נקדים בביאור הכתוב 'ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' (דברים ד כט). הלשון 'כי תדרשנו' המובא בפסוק נראה לכאורה מיותר, שהרי כבר אמר בתחילה 'ובקשתם' ומה צורך יש להזכיר שוב 'כי תדרשנו', וכי אינו כפל לשון?

הסבר נפלא מצאנו לכך בפנים יפות (ואתחנן ד"ה ובקשתם) שם ביאר שהפסוק מדבר בענין הבקשה מה' לזכות לתפילה ראויה, וכפי שמבקש המתפלל לפני תפילת העמידה 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' (תהלים נא יז), כי יש לאדם לבקש מהשי"ת שתהיה התפילה שגורה בפיו ויהיה ליבו מוכן לגשת לפניו יתברך וכך תקובל תפילתו, וכן כאן תחילת הבקשה מאת השי"ת היא ע"ז עצמו שיוכל להתפלל לפניו וע"ז נאמר 'ומצאת' שנענים לו בזה שיהיה לו היכולת להתפלל ואז בודאי תקובל תפילתו ויתמלא מבוקשו כי אז יתפלל כראוי וידרשנו בכל לבבו ונפשו.

ובמקום אחר (שם ד"ה ואתחנן) כתב שזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה 'אני קראתיך כי תענני א-ל הט אונך לי שמע אמרתי' (תהלים יז ו), כיון שזה עצמו מה שאני קראתיך הוא בעזרתך 'כי תענני א-ל' שאוכל להתפלל לפניך על כן 'הט אונך לי שמע אמרתי'. וכן מבואר הפסוק 'והיה טרם יקראו ואני אענה' (ישעיה סה כד), שצריך מענה מיוחד מן השמים שתהיה התפילה שגורה בפה טרם קוראים אל השי"ת ומדברים בתפילה.

עוד עמדו המפרשים לבאר בפסוק זה מדוע החל לדבר בלשון רבים 'ובקשתם' וסיים בלשון יחיד 'ומצאת' ונאמרו בזה כמה הסברים, ובאוה"ח הק' תירץ בפשטות שלא דיבר הכתוב אלא בהווה, כיון שרבים הם המבקשים את השי"ת, אך בפועל זוכים לזה רק יחידי סגולה, כי כדי למצוא את השי"ת בימי הגלות צריך התעצמות גדול ולא כל אדם זוכה. את הלשון 'ומצאת' נראה לבאר עפ"י

דברי יחזקאל
 בני יששכר
 בת עין
 אור לשמים
 תפארת שלמה
 צדקת הצדיק

אוהב ישראל
 עבודת ישראל
 מאור ושמש
 מנחם ציון
 יסוד העבודה
 זרע קודש

בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 קדושת לוי
 חיים וחסד
 יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com